

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу
Інститут економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КІНДРАТ КАРОЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 336.71

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Особливості оцінювання та управління власним капіталом банку

Освітня програма – Фінансовий менеджмент
у сфері бізнесу
Спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

К. В. Кіндрат

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник Орищин Тетяна Михайлівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

доцент Л. Р. Маринчак

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

_____
(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ - 2024

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут економіки і менеджменту

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«____» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ**

Кіндрат Кароліні Володимирівні

1. Тема роботи «Особливості оцінювання та управління власним капіталом банку»

керівник роботи Орищин Тетяна Михайлівна, к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «08» грудня 2023 року № 713/7

2. Строк подання студентом роботи 10.01.2024

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні документи, офіційні матеріали Національного банку України, фінансова звітність ПАТ КБ "ПриватБанк", спеціальна економічна і фінансова література, фахові наукові видання, Інтернет-джерела.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Власний капітал як об'єкт управління банку: теоретико-методичні основи.

2. Аналітична оцінка власного капіталу банківської установи (на матеріалах ПАТ КБ «ПриватБанк»).

3. Напрями вдосконалення управління власним капіталом комерційних банків.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Слайд 1 - Характеристики власного капіталу комерційного банку

Слайд 2 - Способи оцінювання власного капіталу банківських установ

Слайд 3 - Рівень капіталізації банківської системи України в 2020-2023 роках.

Динаміка власного капіталу та зобов'язань банківської системи України в 2020-2023 роках

Слайд 4 - Динаміка регулятивного та власного капіталів банків України за 2020-2023 роки. Динаміка нормативів капіталу комерційних банків України за 2020-2023 роки

Слайд 5 - Динаміка та структура складових банківських ресурсів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. Динаміка власного капіталу та регулятивного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Слайд 6 - Динаміка нормативів капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. Динаміка показників достатності капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Слайд 7 - Алгоритм формування інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом комерційного банку

Слайд 8 - Часткові показники ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки. Значення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Слайд 9 - Напрями вдосконалення управління власним капіталом комерційних банків

6. Дата видачі завдання 01.12.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми та постановка завдання магістерської роботи	01.12.2022	Виконано
2.	Розділ 1. Власний капітал як об'єкт управління банку: теоретико-методичні основи	01.04.2023	Виконано
3.	Розділ 2. Аналітична оцінка власного капіталу банківської установи (на матеріалах ПАТ КБ «ПриватБанк»)	01.09.2023	Виконано
4.	Розділ 3. Напрями вдосконалення управління власним капіталом комерційних банків	24.12.2023	Виконано
5.	Вступ і висновки до роботи	28.12.2023	Виконано
6.	Оформлення роботи згідно встановлених вимог	07.01.2024	Виконано
7.	Подання готової роботи з комплектом супровідних матеріалів на допуск до захисту	10.01.2024	Виконано

Студент

_____ (підпис)

К. Кіндрат

Керівник роботи

_____ (підпис)

Орицин Т. М.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить пояснювальну записку обсягом 71 сторінка, 9 листів ілюстративного матеріалу, 16 рисунків, 16 таблиць, 59 посилань на літературні джерела, 1 додаток на 4 сторінках.

Обсяг капіталу банку – це один із найвагоміших чинників, завдяки якому є можливість оцінити перспективи розвитку як окремих банків, так і банківської системи загалом, а зростання рівня капіталізації забезпечує фінансову стійкість, конкурентоспроможність банків, а також робить їх інвестиційно привабливими. У зв'язку зі зміною тенденцій у банківському секторі, зростаючими вимогами до банків більш детального дослідження потребують питання оцінювання рівня достатності та напрями вдосконалення управління капіталом банків та банківської системи, а також механізму підвищення її рівня капіталізації, що сприятиме зростанню національної економіки.

Об'єктом дослідження є процес управління власним капіталом комерційних банків.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні рекомендації щодо управління власним капіталом комерційного банку.

Для досягнення мети у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: метод синтезу – при дослідженні сутності власного капіталу; метод порівняння – для дослідження достатності власного капіталу банківської системи України та ПАТ КБ «Приватбанк»; абстрактно-логічний та аналітичний методи – для теоретичного узагальнення та формування висновків та інші.

КАПІТАЛ, ОЦІНЮВАННЯ, ДОСТАТНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ

ABSTRACT

The master's thesis contains an explanatory note of 71 pages, 9 sheets of illustrative material, 16 figures, 16 tables, 59 references to literary sources, 1 appendix of 4 pages.

The amount of a bank's capital is one of the most important factors that makes it possible to assess the development prospects of both individual banks and the banking system as a whole, and the growth of the capitalization level ensures financial stability and competitiveness of banks, as well as makes them attractive to investors. Due to changing trends in the banking sector and growing demands on banks, a more detailed study is needed to assess the level of adequacy and directions for improving the capital management of banks and the banking system, as well as the mechanism for increasing its capitalization level, which will contribute to the growth of the national economy.

The object of the study is the process of equity management of commercial banks.

The subject of the study is the theoretical and methodological foundations and practical recommendations for managing the equity capital of a commercial bank.

To achieve this goal, the article uses general scientific and special research methods: the method of synthesis - in the study of the essence of equity capital; the method of comparison - to study the adequacy of equity capital of the banking system of Ukraine and PJSC CB "Privatbank"; abstract-logical and analytical methods - for theoretical generalization and formulation of conclusions, etc.

CAPITAL, ASSESSMENT, ADEQUACY, MANAGEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ’ЄКТ УПРАВЛІННЯ БАНКУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ.....	10
1.1 Економічна сутність власного капіталу.....	10
1.2 Методичні підходи до оцінювання власного капіталу банку.....	17
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ (НА МАТЕРІАЛАХ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»).....	28
2.1 Оцінка власного капіталу банківської системи України.....	28
2.2 Загальний аналіз динаміки та структури власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк».....	37
2.3 Аналіз достатності власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк".....	45
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	56
3.1 Інтегральна оцінка ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк».....	56
3.2 Перспективні напрями вдосконалення управління власним капіталом банку.....	63
Висновки до розділу 3.....	72
ВИСНОВКИ.....	74
ПЕРЕЛІК ПОСИДАНЬ НА ДЖЕРЕЛА.....	78
ДОДАТКИ.....	85
Бібліографічна довідка	

					МР.ФН-73.00.00.000 ПЗ			
Змн.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата	Особливості оцінювання та управління власним капіталом банку	Літ.	Арк.	Аркушів
Розроб.		Кіндрат К.В.					6	
Перевір.		Орищин Т. М.						
Реценз.								
Н. Контр.		Орищин Т.М.				ІФНТУНГ, ФНм-22-1		
Затверд.		Маринчак Л.Р.						

ВСТУП

Питання управління власним капіталом комерційних банків є одним із найактуальніших і найбільш дискусійних у сучасному фінансовому менеджменті банків. Забезпечення достатнього рівня банківського капіталу навіть за несприятливих фінансово-економічних умов, розглядається як надзвичайно актуальна проблема сучасної науки та практики.

Обсяг капіталу банку – це один із найвагоміших чинників, завдяки якому є можливість оцінити перспективи розвитку як окремих банків, так і банківської системи загалом, а зростання рівня капіталізації забезпечує фінансову стійкість, конкурентоспроможність банків, а також робить їх інвестиційно привабливими. У зв'язку зі зміною тенденцій у банківському секторі, зростаючими вимогами до банків більш детального дослідження потребують питання оцінювання рівня достатності та напрями вдосконалення управління капіталом банків та банківської системи, а також механізму підвищення її рівня капіталізації, що сприятиме зростанню національної економіки.

Серед вітчизняних науковців та економістів-практиків проблемами управління власним капіталом банківської системи займалися Боровікова М. О., Вдовенко Л. О., Грудзевич У. Я., Ільчук П. Г., Коваль О. А., Костюков О. А., Коць О. О., Криклій А. С., Кудь А. О., Ларікова Т. В., Лор А. К., Мулик Т. О., Мулик Я. І., Орехова К. В., Прищенко І. Р., Сова О. Ю., Черненко О. С., Чорна О. М., Фостяк В. В. та інші.

Однак зміни останніх років зумовлюють необхідність перегляду існуючих положень стосовно забезпечення капіталізації банківської системи та удосконалення напрямів управління власним капіталом комерційних банків з урахуванням не тільки реальної ситуації, а й перспектив їх розвитку.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад власного капіталу банку як об'єкту управління, а також комплексне оцінювання забезпечення діяльності банківських установ власними коштами і розробка на цій основі практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління власним капіталом.

Реалізація цієї мети зумовила необхідність визначення та вирішення таких завдань:

- узагальнити і критично проаналізувати теоретичні підходи до визначення суті власного капіталу банку;
- дослідити методичні підходи до оцінювання власного капіталу банку;
- здійснити загальний аналіз формування власного капіталу банків України та оцінити його достатність;
- здійснити діагностування власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк" як складової фінансових ресурсів банку;
- провести аналіз достатності власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк";
- здійснити інтегральну оцінку ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк»;
- окреслити основні напрямки удосконалення управління власним капіталом вітчизняного банківського сектору.

Об'єктом дослідження є процес управління власним капіталом комерційних банків.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади і практичні рекомендації щодо управління власним капіталом комерційного банку.

Для досягнення мети у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: метод синтезу – при дослідженні сутності власного капіталу; метод порівняння – для дослідження достатності власного капіталу банківської системи України та ПАТ КБ «Приватбанк»; абстрактно-логічний та аналітичний методи – для теоретичного узагальнення та формування висновків та інші.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації провідних фахівців у сфері банківської справи, статистичні та аналітичні матеріали Національного банку України, положення законодавчих та нормативно-правових актів щодо функціонування банківської системи України та реалізації функцій банківського нагляду, фінансова звітність ПАТ КБ

«Приватбанк» за 2020–2022 рр., дані інформаційно-аналітичних видань, ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у поглибленні теоретичних та науково-методичних положень щодо оцінювання та управління власним капіталом комерційного банку. Найбільш вагомим науковим результатом магістерської роботи, що визначає її наукову новизну, який отримано особисто і винесено на захист, полягає у наступному:

удосконалено:

– методичний підхід щодо оцінки ефективності управління власним капіталом застосуванням інтегрального таксономічного показника для обґрунтування стратегії управління на основі сформованої цілісної системи діагностики ефективності управління власним капіталом.

Практична вагомість дослідження полягає у використанні вдосконаленого методичного підходу щодо оцінки ефективності управління власним капіталом, що дозволить поглибити обґрунтованість управлінських рішень щодо вдосконалення управління власним капіталом комерційних банків.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У розділі 1 розглянуто сутність поняття власного капіталу, зокрема його характеристики та функції, а також способи оцінювання власного капіталу банківських установ. У розділі 2 проведено оцінку достатності власного капіталу банківської системи України та ПАТ КБ «Приватбанк». У розділі 3 запропоновано використання інтегральної оцінки ефективності управління власним капіталом комерційних банків та окреслено основні напрямки удосконалення управління власним капіталом вітчизняного банківського сектору.

Магістерська робота містить пояснювальну записку обсягом 71 сторінка, 9 листів ілюстративного матеріалу, 16 рисунків, 16 таблиць, 59 посилань на літературні джерела, 1 додаток на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ БАНКУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ

1.1 Економічна сутність власного капіталу

Власний капітал банківської установи, будучи основою його діяльності, відіграє визначальну роль не тільки у процесі її створення, а й функціонування, оскільки дає змогу забезпечувати її подальший розвиток і витримувати конкуренцію на ринку банківських послуг забезпечуючи економічну самостійність і фінансову стабільність комерційного банку. Таким чином, розуміння економічної сутності власного капіталу, виокремлення проблем, пов'язаних із його формуванням, використанням і ефективним управлінням є надзвичайно важливим не тільки для самих комерційних банків, а й для банківської системи в цілому.

Власний капітал банку, як економічна категорія, безумовно, є похідним від первинної категорії «капітал» та поєднує в собі основні риси цього поняття. В свою чергу дефініція «капітал» походить від латинського слова «capitalis» і означає «основний, головний» [1, с. 301].

В нормативно-правовій базі, а саме в Законі України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 за № 2121-III (поточна редакція від 29.07.2023) в статті 2, подано визначення власного капіталу в наступній редакції: «власний капітал – це власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань» [2].

Розглянемо декілька визначень власного капіталу, які наведені в фахових статтях. Більшість науковців трактують капітал як [3, с. 127; 4, с. 417]:

- кошти, що були внесені засновниками (акціонерами) комерційного банку, і належать їм;

- сукупність внесених власниками – учасниками капіталу власних коштів, які зростають у результаті ефективної банківської діяльності у процесі капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових вливань з боку учасників;
- власні кошти акціонерів (власників, засновників банку), внесені ними на свій ризик з метою отримання доходів;
- фонди, які створюються банками для забезпечення фінансової стійкості підприємницької та господарської діяльності, та поповнюються прибутком поточного року і минулих років
- спеціально створені фонди й резерви, призначені для забезпечення його економічної стабільності та погашення можливих збитків, які перебувають у користуванні банку впродовж усього періоду його функціонування.

Островська Н.С., Швець О.Ю. [5] окреслюють власний капітал банківської установи як «грошові кошти, внесені акціонерами (засновниками банку), а також кошти, утворені в процесі діяльності банку, для забезпечення його економічної самостійності та фінансової стійкості протягом усього періоду його діяльності».

На нашу думку найбільш повну характеристику даної економічної категорії надають такі науковці як Солошенко В.В., Волохата В.Є. [6, с. 703], за якими власний капітал банку - це «окремий об'єкт управління, який включає власні кошти засновників (акціонерів, власників) банку, що об'єднані у фонди та резерви й здатні забезпечити проведення банківських операцій з надання послуг із досягненням певної величини економічної вигоди». Майже аналогічне визначення подано в статті Лисенок О. В., який трактує власний капітал як «окремий об'єкт управління в системі фінансів банківської установи, який формується з власних коштів акціонерів банку, спеціальних фондів і резервів та забезпечує здійснення фінансово-економічних операцій з метою одержання прибутку» [7, с. 4-5].

Отже, наведені вище визначення сутності власного капіталу доповнюють одне одного і можуть беззаперечно використовуватись у банківській діяльності залежно від поставлених цілей. Узагальнивши дані визначення, можна

константувати, що власний капітал комерційного банку складається з двох частин, рис. 1.1:

- вкладений власний капітал, тобто це власні грошові кошти акціонерів/засновників банківської установи;

- накопичений власний капітал, тобто фонди та резерви, які утворюються в процесі ефективної банківської діяльності для забезпечення його фінансової самостійності, стійкості й платоспроможності.

Рисунок 1.1 – Сутність власного капіталу комерційного банку

Джерело: узагальнено автором

На основі аналізу фахових наукових джерел нами виокремлено основні характеристики досліджуваної економічної категорії, рис. 1.2:

1. Власний капітал характеризує власні фінансові ресурси банківської установи, що є у розпорядженні банків та використовуються ними для здійснення операцій з метою отримання прибутку. Тобто власний капітал виступає важливим джерелом доходу та чинником формування фінансових результатів [3, с. 52].

2. Власний капітал банку є головним джерелом формування добробуту його власників (акціонерів). Крім того він виступає показником надійності розміщення капіталовкладень, оскільки при банкрутстві відшкодування збитків власникам (акціонерам) відбувається за рахунок власного капіталу [6, с. 44].

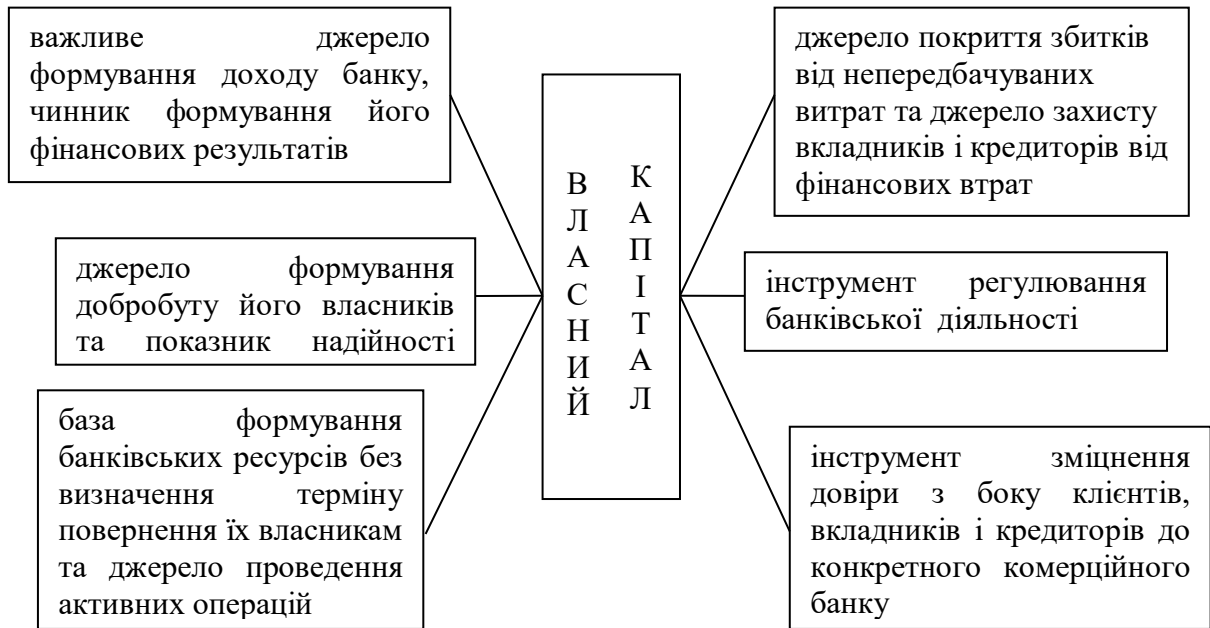

Рисунок 1.2 – Характеристики власного капіталу комерційного банку

Джерело: побудовано автором на основі [3, с. 52; 4, с.3-4; 5, с.91; 8, с. 41, 44; 9, с. 3]

3. Власний капітал банку є основним початковим та умовно безстроковим джерелом фінансування банківської діяльності. Він є частиною банківських ресурсів, які перебувають у користуванні банківської установи впродовж усього періоду її функціонування та використовуються для проведення активних операцій.

4. Власний капітал може компенсувати збитки від можливих ризикованих операцій та непередбачувані витрати комерційних банків, якщо відсутні інші джерела покриття збитків. Також власні фінансові ресурси є джерелом захисту від фінансових втрат, а отже, забезпечують безпеку і надійність комерційного банку [5, с. 91].

5. Власний капітал банку виступає також регулятором його діяльності. Регулюючі органи, висуваючи певні вимоги стосовно капіталу, задають тим самим норми економічної поведінки, покликані захищати банки від фінансових ризиків та нестійкості [9, с. 4]. Саме через фіксацію величини розміру власного капіталу органи нагляду впливають на діяльність банку [8, с. 41].

6. Власний капітал є відносно незначною, проте значимою частиною банківських ресурсів, яка призначена для захисту інтересів вкладників та кредиторів комерційного банку.

Розглянемо функції власного капіталу, оскільки сутність будь-якої економічної категорії, в тому числі і власного капіталу, проявляється в їх функціях, таблиця 1.1.

Таблиця 1.1 – Функції власного капіталу комерційного банку

Назва функції	Прояв функції	Зміст функції	Особливості функції
фінансування	Інструмент забезпечення оперативної діяльності банку	дає змогу банку проводити операції у разі виникнення втрат чи непередбачуваних збитків	- створення і організація банку без власного капіталу неможливі; - основні фонди мають покриватися власним капіталом
гарантії	Інструмент захисту	дає змогу створювати фінансовий резерв або своєрідний запас у разі виникнення непередбачених умов чи збитків	забезпечення можливих збитків, наприклад, через: - неповернення кредитів – курсових збитків під час торгівлі цінними паперами; - ризик зміни відсоткових ставок; - захист інтересів вкладників
Регулювання	Інструмент забезпечення регулювальної функції	пов'язана виключно з особливою зацікавленістю суспільства в успішному функціонуванні банків.	- через фіксацію розміру власного капіталу органи регулювання впливають на діяльність банку; - обмеження ризику кредитних, валютних та інших банківських угод

Джерело: побудовано автором за [2; 10; 11]

Вище наведені три функції власного капіталу є визначальними та висвітлені в нормативно-правовій базі, а саме в законі України "Про банки та банківську діяльність" [2].

Окремі автори названі функції доповнюють ще й такими як [7]:

- забезпечення доступу до ринків фінансових ресурсів;
- захист банків від проблем ліквідності;

- стримування зростання та обмеження ризику.

Проте досить ґрунтовне дослідження було проведено Фостяком В.В., який вважає, що власний капітал виконує дві групи функцій [12, с. 259]:

- поточні, які визначають властивості реалізації банківського капіталу від початку його акумулювання до відтворення у практичній реалізації;
- стратегічні функції, які визначають пріоритетностратегічні властивості банківського капіталу у розвитку та діяльності банку та банківської системи загалом.

Серед групи поточних функцій науковець виокремлює наступні [12, с. 259-261]:

- інвестиційну - капітал є засобом для функціонування та розвитку банку до часу акумулювання достатнього обсягу залучених і позичених коштів;
- страхову – капітал дає змогу забезпечити безперервну діяльність, зокрема обслуговування клієнтів, здійснення операцій у разі настання форс-мажорних обставин, що стосується втрати активів банку;
- інноваційну – за рахунок розподілу власного капіталу між фондами банку, відбувається підвищення рівня капіталізації банку та створюються можливості для надання створення нових продуктів і послуг.
- гарантійну - сформовані за рахунок власного капіталу активи слугують додатковим джерелом погашення його зобов'язань перед вкладниками і кредиторами;
- превенційну - достатній обсяг капіталу банку забезпечує зменшення ризику та на макроекономічному рівні забезпечує економічну безпеку банку;
- контрольну - статутний капітал дає змогу виявити ступінь участі акціонера в управлінні банківською установою;
- нормативну - наглядові органи, встановлюючи величину статутного капіталу, впливають на діяльність комерційного банку загалом;
- мобільну – за допомогою капіталу створюються додаткові вливання у статутний капітал банку та збільшується його капіталізація;

- дохідну - більший обсяг капіталу банку забезпечує можливість здійснювати більший обсяг операцій, внаслідок чого збільшуються можливості одержання доходу або прибутку;

- оціночну - обсяг власного капіталу дає змогу попередньо оцінити ринкову вартість, фінансову стійкість і надійність банківської установи;

- координуючу – капітал дає змогу визначити частки акціонерів у статутному капіталі, а отже і право власності та користування банківським капіталом.

Серед групи стратегічних функцій Фостяк В.В. виокремлює наступні [12, с. 261-263]:

- комунікаційну - величина банківського капіталу, яка висвілюється у фінансовій звітності, стимулює розвиток конкурентного середовища між банківськими установами;

- індикативну – капітал сприяє фінансовій стійкості та розвитку банківської системи в цілому;

- мобілізаційну - частина власного капіталу іде на формування кредитних ресурсів банку, які розміщуються серед суб'єктів господарювання і сприяють розвитку реального сектору економіки та підвищенню економічного зростання країни;

- стимулювальну – капітал забезпечує поступове розширення банківського бізнесу, банківських операцій та послуг, створення нових продуктів, максимально ефективно стимулює роботу банківської установи;

- планування - капітал банку спрямовується на певні цілі у довгостроковому періоді: здійснення стратегічного інвестування, довгострокового кредитування для виходу на зовнішні ринки і здійснення міжнародного банківського бізнесу.

Таким чином, призначення власного капіталу у діяльності банківської установи має дещо інший зміст, аніж в інших суб'єктів підприємництва. Це чітко простежується саме через функції, які виконує власний капітал комерційного банку.

Отже, власний капітал комерційних банків відіграє визначальну роль у процесі їх створення, функціонування та здійснення фінансово-економічної діяльності. За економічним змістом дана категорія є тим обсягом власних ресурсів засновників і акціонерів банку, який внесений ними для отримання доходів із врахуванням ризикованості банківської діяльності. Здатність власного капіталу виконувати захисну, оперативну і регулюючу функції підвищує його роль у загальному управлінні фінансово-економічною діяльністю банку.

1.2 Методичні підходи до оцінювання власного капіталу банку

Величина власних фінансових ресурсів комерційного банку істотно впливає на рівень надійності та довіри до банку з боку суспільства, тобто фізичних та юридичних осіб. Крім того актуальним як для органів банківського нагляду та регулювання, так і для самих комерційних банків питанням є визначення достатньої величини власного капіталу банк, яка забезпечити захист від фінансових ризиків і водночас приносити акціонерам нормальний прибуток. Саме тому проблеми об'єктивної оцінки розміру власного капіталу та методи визначення його достатності залишаються актуальними не тільки в українській, а й у міжнародній банківській практиці.

Існуючі способи оцінювання вартості власного капіталу банку у вітчизняній банківській практиці подані в таблиця 1.2. Кожен з методів них має певні переваги та недоліки.

Саме регулятивний капітал, який використовується для покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банківські установи беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків, є одним з найважливіших показників діяльності комерційного банку.

Регулятивний капітал — це показник, який скорегований за вимогами НБУ як наглядового органу щодо його достатності, що визначає якість та стабільність банківської установи.

Таблиця 1.2 – Способи оцінювання власного капіталу банківських установ

Спосіб	балансовий	ринковий	регулюючих бухгалтерських процедур
Формула розрахунку	$Kб = BA - BЗ$	$Kр = PA - PЗ,$ $PЗ = BA * KA$	$PK = OK + DK$
Умовні позначення	Kб - балансова вартість капіталу; Ab - балансова вартість активів; Зб - балансова вартість зобов'язань	Kр - ринкова вартість капіталу; Ar - ринкова вартість активів; Зр - ринкова вартість зобов'язань; Aa - поточна курсова вартість випущених акцій; Ak - кількість випущених акцій	PK - регулятивний капітал, OK - основний капітал; DK - додатковий капітал
Характеристика способу	Визначення балансової вартості власного капіталу на основі бухгалтерської звітності.	Визначення ринкової вартості капіталу шляхом ринкової оцінки вартості активів та зобов'язань	Визначення реальної величину капіталу, орієнтованого на можливі втрати за ризиковими активами або активами, що мають змінну вартість. Є основою для контролю за виконанням економічних нормативів
Переваги способу	простий, не вимагає особливих навичок співробітників банку та фінансових витрат	точно відображає справжній рівень захищеності банку та дозволяє динамічно та реально оцінювати вартість запасів	застосовується єдиний основний підхід щодо визначення структури та порядку обчислення власного капіталу банківських установ країн, які підписали Базельську угоду
Недоліки способу	призводить до спотворення результатів та зниження власного капіталу банку, якщо ринкова вартість суттєво відхиляється від вартості первісного балансу	- оцінка активів і зобов'язань за ринковою вартістю не завжди є доречною і точною; - трудомісткий, вимагає високої кваліфікації фахівців та потребує значних фінансових витрат	- постійна зміна та вдосконалення даного способу ускладнює порівняння в аналізі фінансового стану банку; - дозволяє додати до власного капіталу деякі види заборгованості та збитків

Джерело: побудовано автором за [11, с. 54; 13, с. 103-104]

На даний показник впливають не тільки кількісні значення складових власного капіталу, але й зважені якісні коефіцієнти, які характеризують

загальний рівень ризику кредитного портфелю, його структуру та якість [14, с. 3].

В Законі України «Про банки і банківську діяльність» в статті 30 зазначено, що регулятивний капітал (власні кошти) складається з основного (капіталу 1-го рівня) та додаткового (капіталу 2-го рівня), що визначаються нормативно-правовою базою Національного банку України [2].

Основний капітал вважається незмінним і таким, що не підлягає перепродажу, перерозподілу та має повністю покривати поточні збитки. Тобто капітал першого рівня є найстабільнішою частиною власного капіталу [15, с. 329]. Даний капітал є первинним, початковим капіталом, який не пов'язаний із обмеженнями стосовно використання на покриття збитків за результатами банківської діяльності та сплатою податків [16, с. 139].

До основних характеристик капіталу 1-го рівня належать [17, с. 11]:

- забезпечує стійкість та надійність банківської системи;
- є незмінним і повинен повністю покривати поточні збитки;
- головними складовими є статутний капітал та розкриті резерви;
- загальний розмір визначається з урахуванням розміру можливих збитків за невиконаними зобов'язаннями контрагентів.

Додатковий капітал має менш постійний характер і його величина може зазнавати змін [15, с. 329].

Капітал 2-го рівня — це складова регулятивного капіталу банку, яка формується з додержанням вимог чинного законодавства із спеціальних резервів банку на покриття збитків, субординованого та гібридного боргу, нерозподіленого прибутку та прибутку від переоцінки активів банку, для страхування банку від непередбачених банківських ризиків, можливих збитків та для забезпечення стабільної і безперебійної діяльності банку [17, с. 11], тобто це капітал, який призначений для страхування активних та інших операцій і послуг банку від збитків.

Складові регулятивного капіталу детально розписані в Інструкції «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [18].

Склад власного капіталу за балансовим способом розрахунку та згідно вимог НБУ подано на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 - Склад власного капіталу

Джерело: побудовано автором на основі [2; 18; 19, с. 58]

При оцінці капіталу необхідним є визначення достатності (адекватності) капіталу, яка розглядається як спроможність комерційного банку захистити

кредиторів або вкладення від непередбачуваних збитків, які може зазнати банк в процесі своєї діяльності [9, с. 2]. Тобто достатність капіталу відображає загальну оцінку надійності комерційного банку та зумовлює залежність між величиною капіталу та рівнем ризиковості діяльності банку.

Сутність достатності капіталу характеризується дуалістичним розумінням, рис. 1.4.

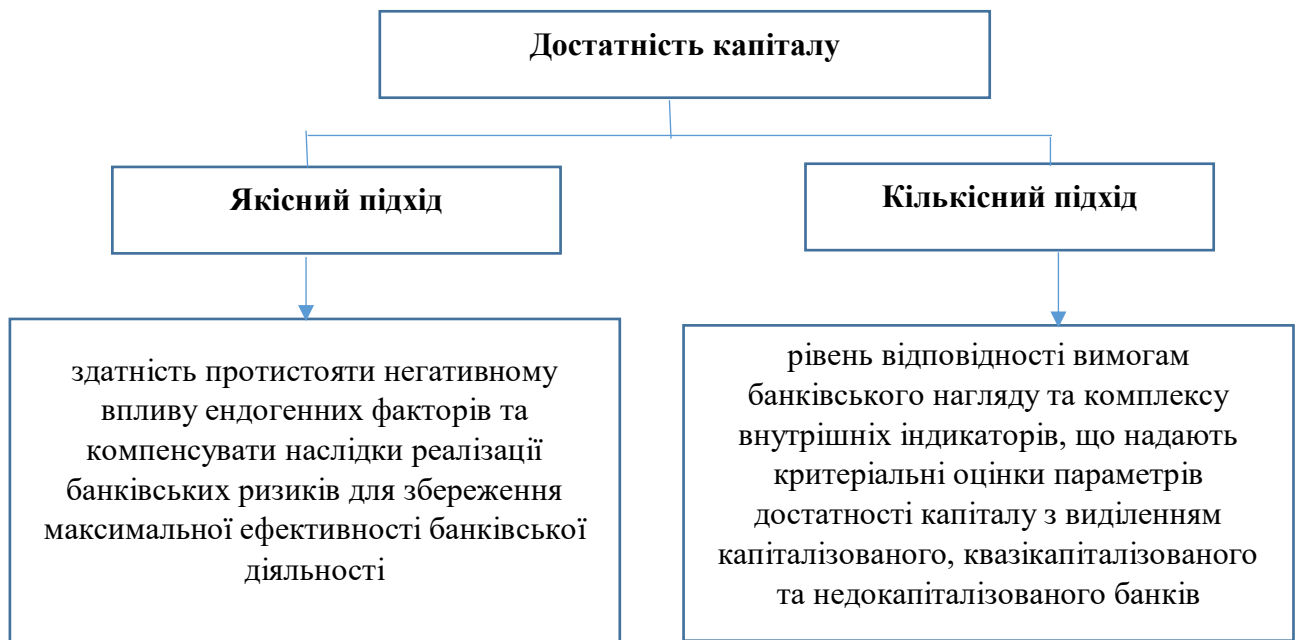

Рисунок 1.4 – Сутність достатності капіталу банку

Джерело: побудовано автором за [20, с. 3]

Ми погоджуємося з думкою Криклій О. А., Лор А. К. [20, с.3], що достатній капітал повинен;

- відповідати вимогам НБУ;
- бути відповідним не лише за обсягом, але й за якістю, щоб здійснювати активні операції;
- забезпечувати захист інтересів незастрахованих вкладників та кредиторів банку;
- сприяти стабільному функціонуванню банку й зниженню ризиків, що виникають у процесі її діяльності.

Для оцінки достатності власного капіталу комерційного банку, Національним банком, зокрема, Інструкцією «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [18], затверджені певні нормативи:

- мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1), (розділ II, глава 2);
- норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), (розділ IV, глава 1);
- норматив достатності основного капіталу (Н3) (розділ IV, глава 2).

Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу Н1 регулює абсолютну величину капітальної бази, проте не може розглядатися як достатній, оскільки не враховує співвідношення капіталу та активів банку, а також рівня ризиковості активних операцій.

$$H1=OK+ДК-B, \quad (1.1)$$

де Н1 - регулятивний капітал банку, млн. грн;

OK - основний капітал (капітал 1-го рівня), млн. грн;

ДК - додатковий капітал (капітал 2-го рівня), млн. грн;

B - відвернення, млн. грн.

Під час розрахунку суми капіталу сума додаткового капіталу не повинна перевищувати суму основного капіталу.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) на даний момент встановлено на рівні 200 млн грн. Таке значення відповідає змінам до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 13.05.2020 року та відображено в законопроекті №3329-д [21], якими мінімальний розмір статутного капіталу для комерційних банків знижено з 500 млн грн до 200 млн грн.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність комерційного банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника достатності (адекватності) регулятивного капіталу, тим більша частка

ризик, що її беруть на себе власники банку; і навпаки, чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори/вкладники банку [22].

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу визначається як співвідношення регулятивного капіталу до сумарної балансової вартості активів і позабалансових зобов'язань, зважених за ступенем кредитного ризику.

Цей норматив розраховується за формулою :

$$H2 = H1 / k * (A + П), \quad (1.2)$$

де А – активи;

П – позабалансові зобов'язання;

К – коефіцієнт ризику відповідного активу.

Нормативне значення Н2 не повинно бути нижчим ніж 10%.

Банку забороняється виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал банку в будь-якій формі, якщо така виплата чи розподіл призведе до порушення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу встановлюється для запобігання надмірному перекладанню банком кредитного ризику та ризику неповернення банківських активів на кредиторів вкладників банку.

Наступний норматив капіталу - норматив достатності основного капіталу (Н3). Визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику [22]. Під час розрахунку нормативу Н3 до сукупних активів не включається сума сформованих резервів за всіма активними операціями банку.

Цей норматив розраховується за формулою :

$$H3 = OK / k * (A + П). \quad (1.3)$$

Нормативне значення нормативу НЗ має бути не менше ніж 7 % [22].

Даний норматив був введений до виконання банками з 2019 року.

Згідно умов Базель III комерційні банки зобов'язані формувати буфери капіталу, а саме [18; 22; 23, с.52]:

- буфер консервації капіталу - призначений для формування резервних запасів капіталу протягом сприятливого періоду, а резерви можуть використовуватися у випадках виникнення збитків. Даний буфер за рахунок скорочення виплати дивідендів та бонусів співробітникам, а також викупу акцій.

Даний буфер був введений в банківську практику з 2020 року за схемою:

- 01 січня 2020 року - у розмірі 0,625 %;
- 01 січня 2021 року - у розмірі 1,25 %;
- 01 січня 2022 року - у розмірі 1,875 %;
- 01 січня 2023 року - у розмірі 2,5 %.

Банки повинні формувати даний буфер капіталу понад нормативне значення нормативу достатності основного капіталу (НЗ), тобто він вводиться до основного капіталу. Контрциклічний буфер капіталу розраховується від загального обсягу ризику в розмірі 0 – 2,5 %.

- контрциклічний буфер (введено з 2020 року) – призначений стримувати надмірне кредитне зростання в період економічного зростання та підтримувати його в період економічного спаду. Контрциклічний буфер капіталу розраховується від загального обсягу ризику в розмірі 0 - 2,5%.

Національний банк установлює вимоги до формування банками контрциклічного буфера в разі виявлення ознак надмірного зростання кредитування.

- буфер системної важливості (введено з 2021 року) – призначений підвищити спроможність системно-важливого банку покривати неочікувані збитки та знизити ризики дефолту та масштабів його наслідків.

Банк формує буфер системної важливості понад нормативне значення достатності основного капіталу. Даний буфер капіталу встановлюється НБУ залежно від важливості банку на рівні 1 - 2%.

- буфер захисту від системного ризику (введено з 2022 року) – застосовується регулятором для захисту від нециклічного системного та макропруденційного ризиків.

Національний банк установлює розмір буфера системного ризику в межах 0 - 3 % від загального обсягу ризику банку

Розмір буферів капіталу встановлюється за рішенням Правління в разі виникнення певних ризиків. Зазначена інформація завчасно розміщується на сторінці Офіційного інтернет–представництва Національного банку та має містити відомості, зокрема щодо розміру буфера, дати запровадження буфера в установленому розмірі [18].

Проте, НБУ відтермінував на невизначений термін вимогу формування банками буферу запасу (консервації) капіталу та буферу системної важливості постановою правління НБУ № 37 від 24 березня 2020 року «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» [11].

Попри відтермінування вимог по дотриманню буферів, банкам необхідно зберігати наявний запас капіталу для забезпечення власної стійкості та покриття можливих втрат [12].

Крім нормативів достатності в банківській практиці використовують ще й ряд коефіцієнтів, таблиця 1.3.

Таблиця 1.3 - Алгоритм розрахунку та економічний зміст показників достатності капіталу

Показник	Оптимальне значення	Умовні позначення	Формула розрахунку	Економічний зміст показника
1	2	3	4	5
коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,15-0,2	ВК - власний капітал	$K1 = BK / BR$	Показує частку капіталу в структурі банківських ресурсів
коефіцієнт надійності	0,25-0,3	БР	$K2 = BK / 3$	Показує частку капіталу в складі зобов'язань банку
коефіцієнт фінансового важеля	3-20	банківські ресурси (пасиви)	$K3 = 3 / BK$	Показує суму зобов'язань, що припадає на 1 грн. власного капіталу
мультиплікатор капіталу	-	З – зобов'язання	$K4 = A / BK$	Показує частину активів банку, яка фінансується власним капіталом

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4	5
коефіцієнт маневрування	-	А – активи РК – регулятивний капітал	$K5 = PK / BK$	Показує співвідношення між «нетто» та «брутто» капіталами
коефіцієнт достатності статутного капіталу	-	СК – статутний капітал	$K6 = SK / BK$	Показує співвідношення між статутним та «брутто» капіталами
коефіцієнт захищеності капіталу	-	ОЗ – основні засоби	$K7 = OZ / BK$	Показує частину основних засобів банку, яка фінансується власним капіталом
коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 15%		$K8 = \frac{ЧП}{BK} * 100$	Показує суму чистого прибутку, що припадає на 1 грн. власного капіталу

Джерело: побудовано автором на основі [26, с. 25-26; 27]

Отже, методика визначення капіталу банку і розрахунку його достатності в банківській системі України створюється з рекомендацій Базельського комітету. Існує 3 основні нормативи капіталу банківської установи: мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), норматив достатності основного капіталу (Н3). Крім того, аналіз достатності капіталу банку доцільно розширити показниками фінансової стійкості, які базуються на достатності банківського капіталу, і дають змогу провести ґрунтовніше оцінювання власного капіталу банківської установи.

Висновки до розділу 1

1. Проаналізовано та узагальнено основні підходи до визначення поняття власний капітал комерційного банку, який виступає основою для започаткування і продовження господарської діяльності будь-якої банківської установи. Його слід розглядати як грошові кошти, що внесені акціонерами, а також кошти утворені в процесі діяльності банку, з метою забезпечення його економічної самостійності й фінансової стійкості.

Найголовнішими та визначальними функціями власного капіталу є захисна, оперативна та регулятивна. Визначена сутність та функції власного капіталу дають змогу зробити висновок, що капітал комерційного банку є

динамічним, функціональним утворенням, що забезпечує поточну банківську діяльність від початку його утворення. Своєю функціональністю банківський капітал забезпечує збереження довіри до банків з боку населення, а здійснення поточних та стратегічних функцій реалізує фінансову стійкість банківської системи.

2. Встановлено, що в банківській практиці використовується три способи обчислення вартості власного капіталу банківських установ, а саме балансовий, ринковий та регулюючих бухгалтерських процедур, кожен з методів них має свої переваги та недоліки. Проте визначення реальної величину капіталу здійснюється за величиною регулятивного капіталу, який є одним з найважливіших показників діяльності комерційного банку та основою для розрахунку більшості економічних нормативів.

При оцінці достатності власного капіталу визначають також норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) та норматив достатності основного капіталу (Н3). Кожного із яких потрібно дотримуватись для забезпечення стабільної діяльності банків та як наслідок банківського сектору в цілому. Поряд з нормативами комерційні банки повинні ще й додатково формувати 4 буфери капіталу: консервації капіталу, контрциклічний буфер, системної важливості та буфер захисту від системного ризику.

Крім того, аналіз достатності капіталу банку доцільно розширити показниками фінансової стійкості, які базуються на достатності банківського капіталу, і дають змогу провести ґрунтовніше оцінювання власного капіталу банківської установи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ (НА МАТЕРІАЛАХ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»)

2.1 Оцінка власного капіталу банківської системи України

В сучасних умовах розвиток української банківської системи залежить від спроможності подолання кризових явищ, а також вирішення наявних проблем. Для забезпечення стабільності банківської системи загалом і комерційного банку, в тому числі, потрібно володіти та підтримувати достатній обсяг власних фінансових ресурсів, тобто капіталу банку, який є одним із найважливіших показників надійності та стабільності капіталовкладень для вкладників, адже він виступає джерелом відшкодування збитків при настанні банкрутства банківської установи, тобто величина власного капіталу має бути достатньою для ефективного, надійного й стабільного функціонування комерційного банку. Недостатній рівень капіталізації комерційних банків може послабити не тільки становище банківського сектору, але й цілої економіки держави [28, с. 125].

Для того, щоб оцінити стан розвитку банківського капіталу в Україні, варто проаналізувати тенденції зміни наступних основних показників, таких як власний капітал, банківські ресурси, зобов'язання банків та визначити рівень капіталізації банків, таблиця 2.1.

Проаналізуємо дані щодо динаміки власного капіталу банків в Україні за останні 4 роки. Представлені дані в таблиці 2.1 свідчать про абсолютне зростання обсягу ресурсної бази банківської системи України з 1493298 млн. грн. станом на 31.12.2019 року до 2679459 млн. грн. на 01.11.2023 року, тобто впродовж аналізованого періоду вони зросли в 1,8 рази. Слід відмітити, що у 2020 році приріст ресурсної бази був на рівні 22,07%, а впродовж наступних аналізованих періодів щорічне нарощення банківських ресурсів коливалося в межах 13-14%.

Таблиця 2.1 - Динаміка та структура власного капіталу банків України за 2020-2023 рр.

Показники	Період, дата				
	На 31.12. 2019	На 31.12. 2020	На 31.12. 2021	На 31.12. 2022	На 01.11. 2023
Власний капітал, млн.грн.	199921	209460	255514	215840	325643
Темп росту власного капіталу (базисна зміна), %	100	104,77	127,81	107,96	162,89
Темп росту власного капіталу (ланцюгова зміна), %	100	104,77	121,99	84,47	150,87
Частка власного капіталу, %	13,39	11,49	12,44	9,18	12,15
Зобов'язання, млн.грн.	1293377	1613381	1797718	2135838	2353816
Темп росту зобов'язань (базисна зміна), %	100	124,74	138,99	165,14	181,99
Темп росту зобов'язань (ланцюгова зміна), %	100	124,74	111,43	118,81	110,21
Частка зобов'язань, %	86,61	88,51	87,56	90,82	87,85
Банківські ресурси, млн.грн.	1493298	1822841	2053232	2351678	2679459
Темп росту банківських ресурсів (базисна зміна), %	100	122,07	137,50	157,48	179,43
Темп росту банківських ресурсів (ланцюгова зміна), %	100	122,07	112,64	114,54	113,94

Джерело: пораховано автором на основі даних НБУ [29]

Зростання ресурсної бази українських банків в більшій мірі зумовлене нарощенням зобов'язань, які зросли на 81,99%, оскільки темп росту зобов'язань, який становить 181,99%, перевищив темп росту пасивів комерційних банків (179,43%). Навіть в такому складному періоді – коронавірус, військові дії – банки залучають як строкові та і безстрокові депозити від фізичних та юридичних осіб, а також від небанківських фінансово-кредитних установ.

Як бачимо, головним джерелом ресурсів комерційних банків є банківські зобов'язання, тобто залучені та запозичені кошти, які становлять близько 88 % загального обсягу банківських ресурсів, що в цілому відповідає світовій банківській практиці. Впродовж аналізованого часового горизонту частка зобов'язань змінювалася стрибкоподібно, що, в свою чергу, спричиняло зміну і частки власного капіталу, рис. 2.1.

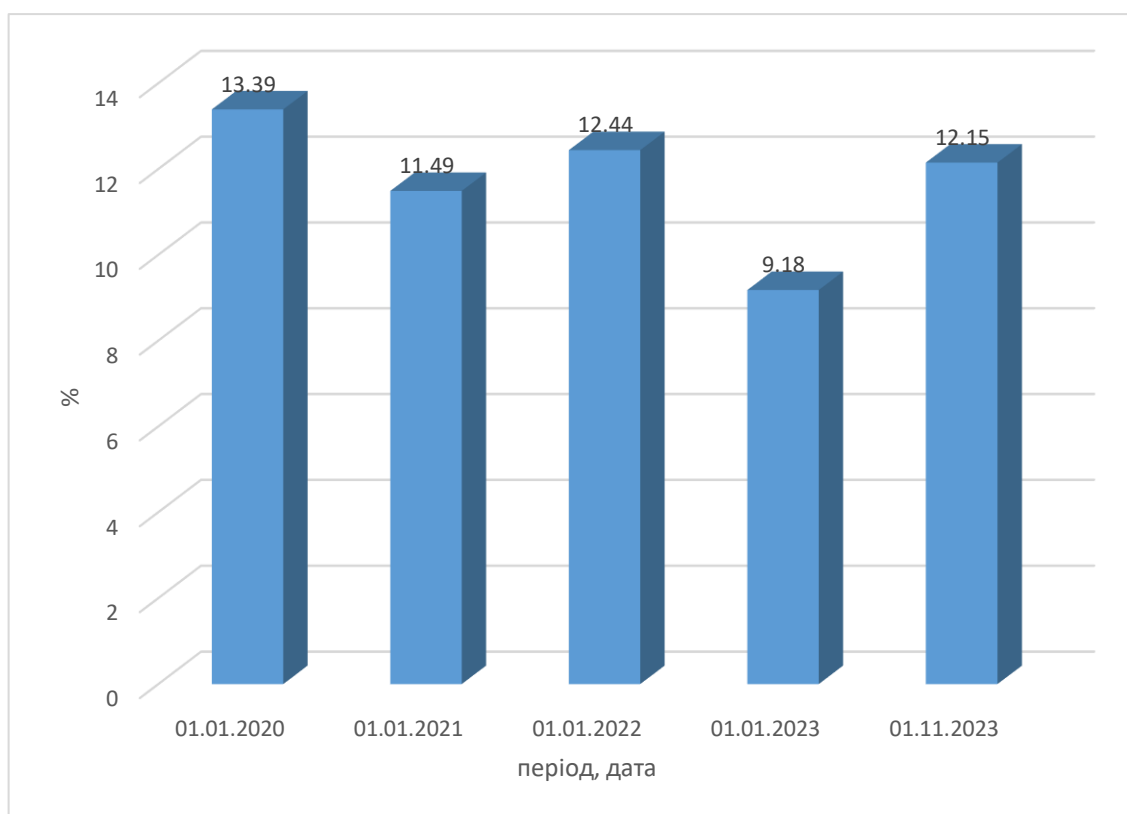

Рисунок 2.1 – Рівень капіталізації банківської системи України в 2020-2023 роках

Частка власного капіталу в пасивах банків України станом на 01.01.2020 року становила 13,39%. Скорочення частки на 1,9% станом на початок наступного 2021 року зумовлено перевищенням темпів нарощення зобов'язань, які становили 124,74%, над темпами зростання власного капіталу (104,77%).

У наступному році частка власного капіталу зросла до рівня 12,44%, проте все одно не досягла значення, яка було в базисному році, частка в якому була максимальною (13,39%) в досліджуваному періоді. Даний зростаючий тренд зумовлений докапіталізацією банківської системи за рахунок скорочення в банківській системі непокритого збитку. Проте вже станом на 01.01.2023 року частка власних фінансових ресурсів становила менше 10%, а саме була на рівні 9,18%. Даний спадний тренд зумовлений скорочення розміру власного капіталу на 15,53% порівняно з попереднім роком. Проте за 10 місяців 2023 року комерційним банкам вдалося наростити аж на 50,87% величину власних фінансових ресурсів, що позитивно вплинуло на рівень капіталізації банків України.

Ми погоджуємося з думкою Масюк Ю.В., Самойленко І.О. [30, с. 717], що головною проблемою планування власного капіталу комерційного банку є вибір значення співвідношення між власним капіталом та зобов'язаннями.

Динаміка власного капіталу банківської системи України була наступною, рис. 2.2:

- зростання впродовж 2020 та 2021 років на 4,77% та 21,99% порівняно з попередніми періодами відповідно до рівня 255,5 млрд.грн.;
- скорочення у 2022 році на 39764 млн.грн. або на 15,53%;
- нарощення власного капіталу за 10 місяців 2023 року аж на 50,87%, що в абсолютному значенні склало 109803 млн.грн.

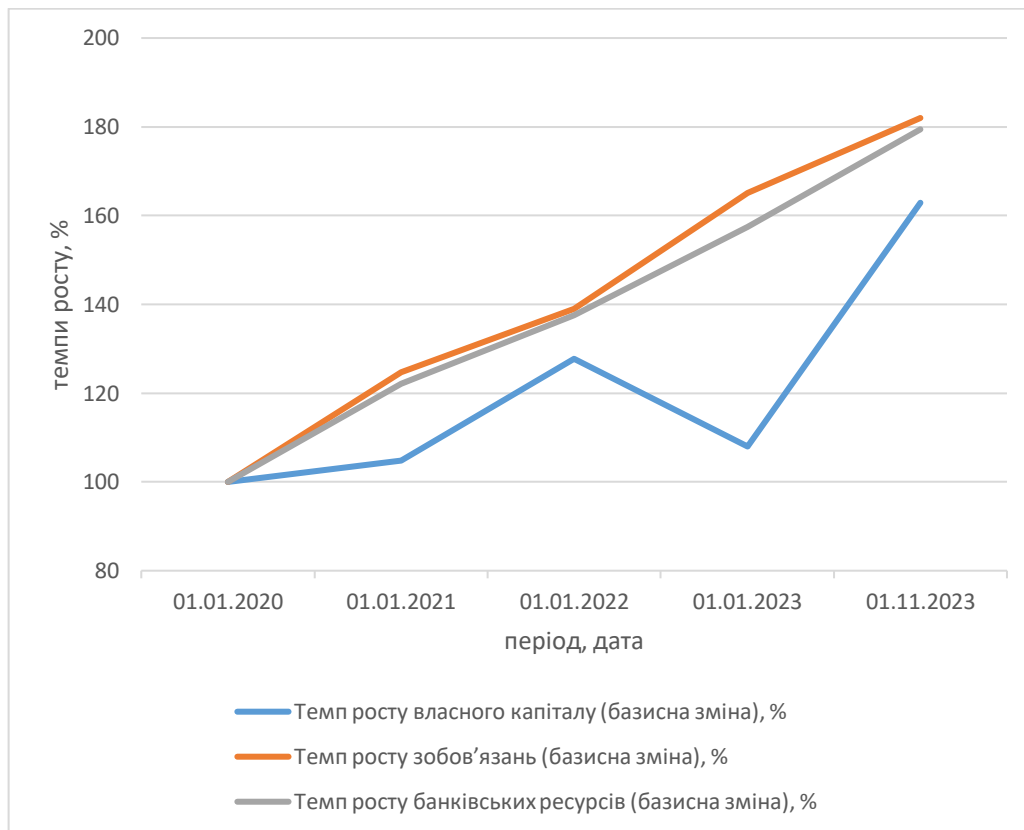

Рисунок 2.2 – Динаміка власного капіталу та зобов'язань банківської системи України в 2020-2023 роках

До п'ятірки найбільших банків України за величиною власного капіталу станом на 01.11.2023 року належать ПриватБанк, Ощадбанк, Райффайзен Банк, УКРСИББАНК та ПУМБ. Слід відмітити, що в ТОП-10 банків є 4 державні банки

(ПриватБанк, Ощадбанк, УКРГАЗБАНК та СЕНС БАНК), частка власного капіталу яких становить 45,62% банківської системи. Серед банків іноземних банківських груп найбільшою часткою володіють наступні 4 - Райффайзен Банк, УКРСИББАНК, СІТІБАНК та ОТП БАНК. Їх частка власного капіталу в банківській системі становить 21,83%. І серед банків з приватним капіталом найбільш капіталізованими є ПУМБ та ОТП БАНК. На ТОП-10 комерційних банків припадає 77,6% власного капіталу банківської системи [31].

Використовуючи офіційні статистичні дані НБУ проведемо аналіз формування власного капіталу, таблиця 2.2.

Таблиця 2.2 – Склад власного капіталу банків України за 2020-2023 рр.

Показники, млн.грн.	Період, дата				
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022	На 01.11.2023
Статутний капітал	468 669,7	479 336,9	481423,9	406 185,2	404353,7
Емісійний дохід	14 095,2	14 208,1	14 820,6	14 544,7	14 540,7
Незареєстрований статутний капітал	2 042,5	595,0	111,2	835,4	397,5
Інший додатковий капітал	-117,6	-45,8	441,7	-2,9	-25,2
Резервні та інші фонди банку	21 716,0	25 426,3	33 348,6	42 602,4	45 706,6
Резерви переоцінки	21 472,3	19 061,2	15 038,1	127,3	14 167,4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-327 957,6	-329 122,2	-289669,9	-248452,1	-153498,2
Усього власного капіталу	199 920,6	209 459,6	255 514,1	215839,9	325642,6

Джерело: складено автором на основі даних НБУ [31]

Проведений аналіз формування власного капіталу комерційних банків дав змогу оцінити, що особливістю банків України є значний обсяг статутного капіталу, який значно перевищує величину власного капіталу, рис. 2.3.

З даних рисунку 2.3 слідує, що темпи зростання власного і статутного капіталу є нерівномірними. Проте протягом аналізованого періоду розрив між обсягами власного та статутного капіталу значно скоротився.

Щодо тенденції статутного капіталу, то спостерігався зростаючий тренд до кінця 2021 року, проте у 2022 році, першому році війни, обсяг статутного капіталу скоротився на 15,63% порівняно з попереднім роком.

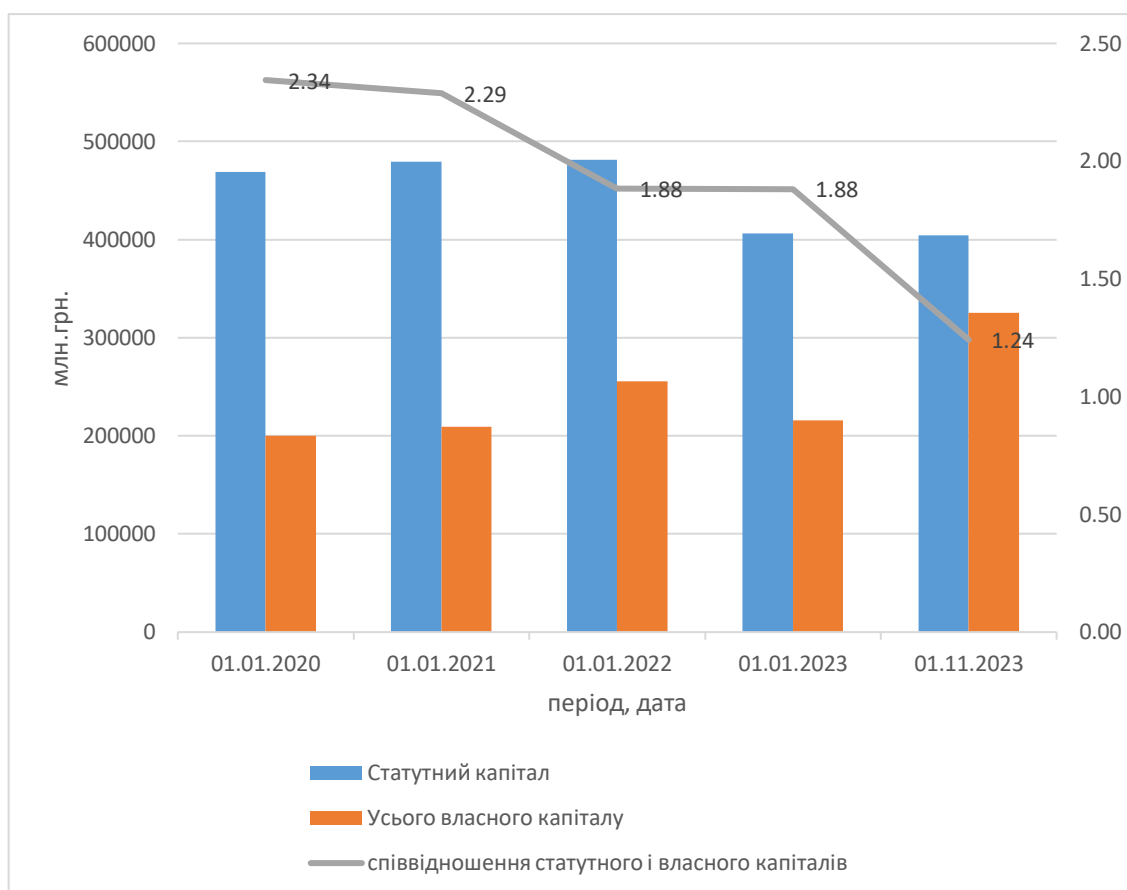

Рисунок 2.3 – Співвідношення між власним та статутним капіталом банків України за 2020-2023 рр.

Така ситуація пов'язана із скороченням показника статутного капіталу банків іноземних банківських груп та виходом з ринку 4 банків - АТ «Мегабанк», АТ "БАНК СІЧ", МР Банк та Промінвестбанк, Мегабанк та Банк Січ [32, с.4].

До п'ятірки найбільших банків України за величиною статутного капіталу станом на 01.11.2023 року належать ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, УКРГАЗБАНК та СЕНС БАНК, тобто всі 5 державних банків. Причому, їх частка статутного капіталу становить аж 84,87% банківської системи, а частка ПриватБанк – 50,96%.

Як свідчать дані таблиці 2.2 єдиним джерелом власного капіталу, який мав постійно зростаючий тренд були резервні фонди банків, які формуються з прибутку. Даний показник зріс за аналізований період у 2 рази, при цьому їхній абсолютний приріст становив 23990,6 млн.грн. Нарощування власного капіталу

банків України шляхом збільшення резервного капіталу, який формується за рахунок відрахувань із прибутку, отриманого у процесі діяльності, забезпечує виконання захисної функції власного капіталу [33, с.6].

Протягом всього аналізованого періоду в складі власного капіталу був наявний непокритий збиток, який займав його вагому частину. Проте щороку, навіть і в перший рік війни, його величина в банківській системі скорочувалася. За аналізований період зазначений показник скоротився більше ніж на 50%, що в абсолютному розмірі склало 174459,4 млн.грн.

Станом на 01.11.2023 року у всіх державних банків в складі власного капіталу був непокритий збиток, який лише частково перекрився нерозподіленим прибутком двох інших груп банків.

Саме за рахунок збільшення розміру резервного капіталу та скорочення непокритого збитку банківських установ відбулось загальне зростання суми власного капіталу на 50,87% за 10 місяців 2023 року.

Капітал банку виступає також регулятором його діяльності. Основною групою превентивних заходів банківського нагляду є економічні нормативи [34].

Проведемо аналіз достатності капіталу банківською системою України, таблиця 2.3.

Таблиця 2.3 - Динаміка нормативів капіталу банків за 2020-2023 рр.

Показники	Період, дата				
	На 31.12. 2019	На 31.12. 2020	На 31.12. 2021	На 31.12. 2022	На 01.10. 2023
Регулятивний капітал (Н1), млн.грн.	150313,8	182283,6	211742,3	211091,1	260248,3
Темп росту регулятивного капіталу (базисна зміна), %	100	121,27	140,87	140,43	173,14
Темп росту регулятивного капіталу (ланцюгова зміна), %	100	121,27	116,16	99,69	123,29
Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2), %	19,66	21,98	18,01	19,68	24,99
Норматив достатності основного капіталу (Н3), %	13,50	15,67	11,99	13,12	14,76

Джерело: складено та пороховано автором на основі даних НБУ [35]

Регулятивний капітал є досить важливим показником діяльності банківських установ, оскільки його основне призначення полягає в покритті негативних наслідків впливу ризиків, із якими комерційні банки стикаються в процесі функціонування, крім того цей капітал забезпечує захист коштів вкладників, фінансову стійкість, надійність, платоспроможність і стабільність діяльності банку.

Регулятивний капітал банків станом на 01.10.2023 року збільшився в 1,7 разів і становив 260248,3 млн. грн. Причому регулятивний капітал в банківській системі України щороку зростає, крім незначного скорочення значення станом на кінець 2022 року, тобто в перший рік війни.

До п'ятірки найбільших банків України за величиною регулятивного капіталу станом на 01.11.2023 року належать ПриватБанк, Ощадбанк, Райффайзен Банк, УКРСИББАНК та ПУМБ.

Графічно динаміка основних показників капіталу банківської системи України зображено на рис. 2.4.

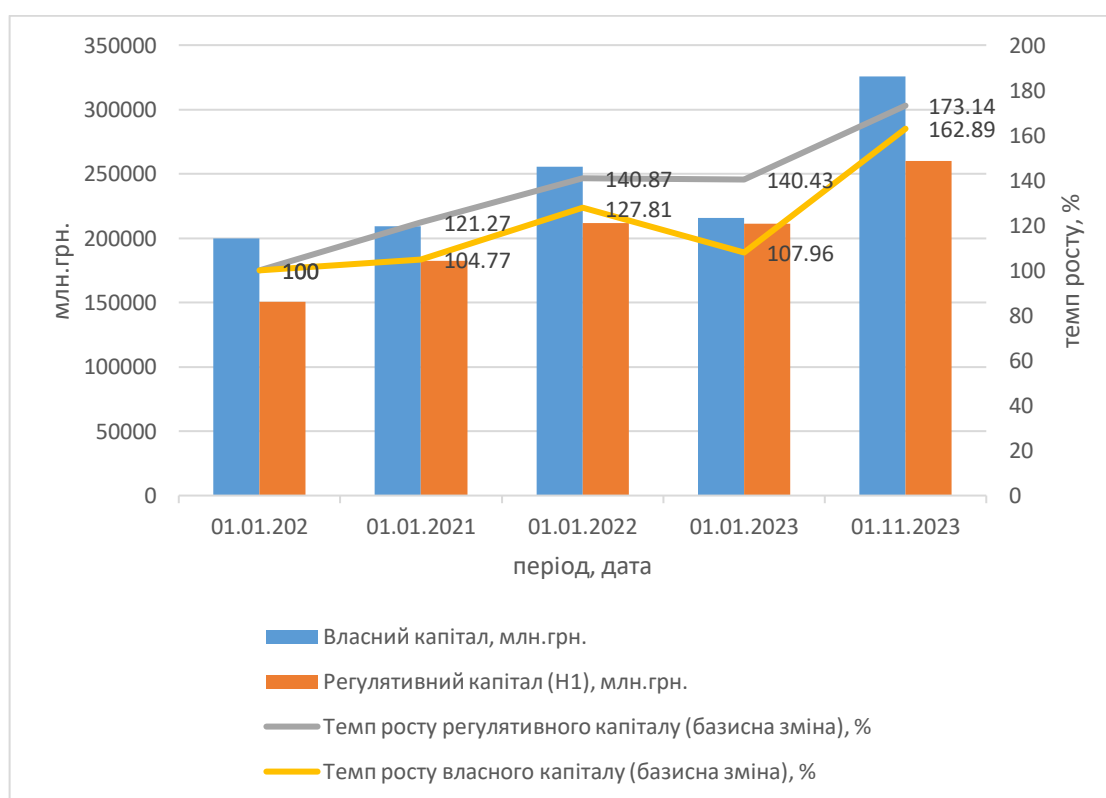

Рисунок 2.4 – Динаміка регулятивного та власного капіталів банків України за 2020-2023 рр.

Протягом 2019-2020 рр. норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банків мав тенденцію зростання до 21,98%, протягом 2021 року він зменшився на 4 %, станом на 01.01.2023 року значення цього показника становило 19,68 %, а на 01.10.2023 року – 24,99%, що майже в 2,5 рази більше ніж нормативне значення на рівні 10%.

Аналогічний тренд відмічено і для нормативу достатності основного капіталу, який на кінець аналізованого періоду був на рівні 14,76%, що вдвічі більше ніж нормативне значення на рівні 7%.

Такі результати свідчать про належний рівень капіталізації банківської системи, рис.2.5.

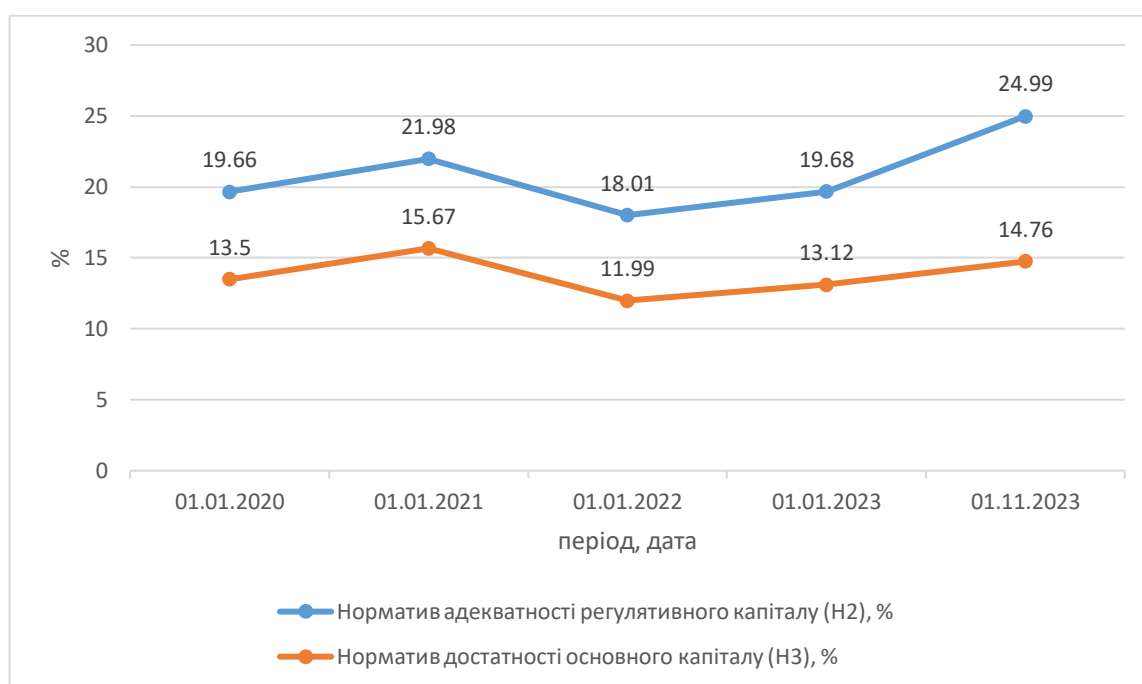

Рисунок 2.5 – Динаміка нормативів капіталу комерційних банків України за 2020-2023 роки

Отже, проведений аналіз капіталу комерційних банків України показав тенденцію до зростання рівня їх капіталізації, яка зумовлена як підвищення рівня власного та регулятивного капіталів, так і виконанням нормативів їх достатності. При цьому варто акцентувати увагу на перевищенні приросту зобов'язань у порівнянні із приростом власного капіталу банківської установи. Крім того, досить значимою є частка статутного капіталу у формуванні власного капіталу.

2.2 Загальний аналіз динаміки та структури власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк»

ПАТ КБ "ПриватБанк" є державним банком, який має найбільший розмір власного, статутного та регулятивного капіталу. Стан власного капіталу банку характеризується його розміром, структурою (відносними частками його складових) і темпами зростання як капіталу в цілому, так і окремих його складових. Вихідні дані для розрахунків беруться з балансу ПАТ КБ "ПриватБанк", наведеного в додатку А, а необхідна інформація для проведення даного аналізу згрупована в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Динаміка та структура банківського капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Показники	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Власний капітал, млн.грн.	54529	52825	66615	57789
Темп росту власного капіталу (базисна зміна), %	100	96,88	122,16	105,98
Частка власного капіталу, %	17,61	13,81	16,60	10,69
Зобов'язання, млн.грн.	255194	329700	334681	482807
Темп росту зобов'язань (базисна зміна), %	100	129,20	131,15	189,18
Частка зобов'язань, %	82,39	86,19	83,40	89,31
Банківські ресурси, млн.грн.	309723	382525	401296	540596
Темп росту банківських ресурсів (базисна зміна), %	100	123,51	129,57	174,54

Джерело: пороховано автором на основі фінансової звітності банку [36]

Відзначимо стрибкоподібну тенденцію до зміни обсягу власного капіталу за досліджуваний період. На кінець 2020 року спостерігаємо скорочення в абсолютній величині на 1704 млн. грн. або на 3,12% за рахунок зростання величини непокритого збитку. Проте у наступному 2021 році відбулось нарощення власного капіталу до 66615 млн.грн., що є позитивним для банку та

свідчить про зростання рівня капіталізації банківської установи та підвищення рівня фінансової стійкості та надійності АТ «Приватбанк». Проте на кінець аналізованого періоду ситуація дещо погіршилася і рівень власного капіталу скоротився на 8826 млн. порівняно з попереднім періодом.

Проте спостерігаємо щорічне зростання обсягу зобов'язань банку, які за досліджуваний період зросли на 236701 млн. грн., темп приросту визначається на рівні 89,18%. Таким чином майже щорічно зобов'язання досліджуваної банківської установи зростали на 30%. При цьому варто акцентувати увагу на перевищенні приросту зобов'язань у порівнянні із приростом власного капіталу банківської установи.

Як відомо, комерційні банки характеризуються незначним відсотком власних ресурсів порівняно з позиченими та залученими коштами. Основну частину в загальній сумі пасиву балансу становлять зобов'язання банку, крім того намітилась тенденція до їх зростання. Станом на 31.12.2019 року їх частка становила в пасиві балансу 82,39%, а на кінець аналізованого періоду, тобто станом на 31.12.2022 року – 89,48%.

Частка власного капіталу у структурі банківських ресурсів має обернену тенденцію до зміни і становить відповідно: станом на 31.12.2019 року – 17,61%, а станом на 31.12.2022 року – 10,52%, що свідчить про те, що ПАТ КБ «ПриватБанк» для формування активів використовує значну частку позичених та залучених коштів. Крім того відмічено тенденцію до зменшення частки власного капіталу, що частково свідчить про зниження фінансової стійкості досліджуваної банківської установи. Ця тенденція є негативною, проте оптимальною вважається частка власного капіталу не менше 10%. ПАТ КБ «ПриватБанк» дотримувався рекомендованого рівня протягом усього аналізованого періоду.

Значний рівень співвідношення між зобов'язаннями і капіталом у ПАТ КБ «ПриватБанк» свідчить про невисоку фінансову стійкість, проте позитивно характеризує його ділову активність.

Графічно динаміку складових банківських ресурсів та їх структуру представимо на рис. 2.6.

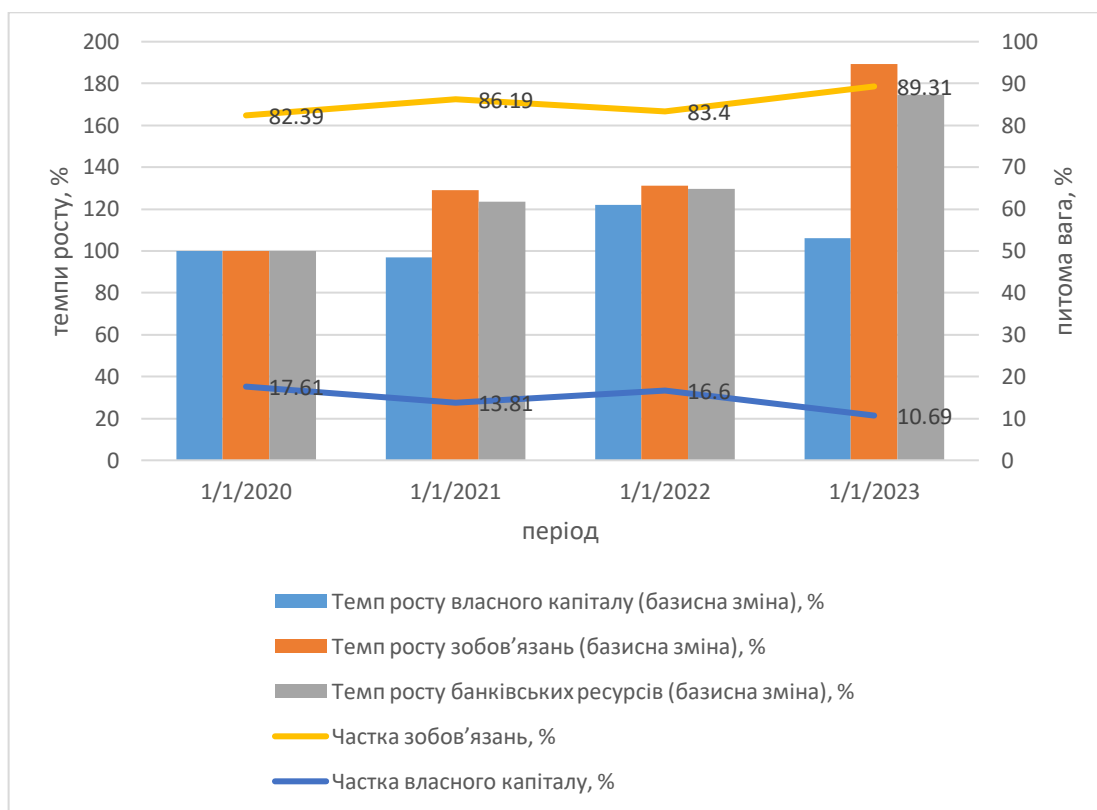

Рисунок 2.6 – Динаміка та структура складових банківських ресурсів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Для виявлення причин визначеної динаміки обсягу власного капіталу за досліджуваний період проведемо детальніший аналіз зміни складових власних ресурсів на основі фінансової звітності досліджуваної банківської установи, інформацію про які представимо у табл. 2.5.

Структура власних ресурсів комерційного банку визначає його тактику у формуванні капіталу. Наведені в таблиці 2.5 дані свідчать, що власні ресурси комерційного банку в основному сформовані за рахунок статутного капіталу, який є найстабільнішою частиною ресурсів.

Номінальна вартість акціонерного капіталу досліджуваного банку впродовж аналізованого періоду була на рівні 206060 млн.грн. Установою емітовано 735,93 млн. простих акцій номінальною вартістю 280 грн [37].

Таблиця 2.5 - Динаміка складових власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Показники, млн.грн.	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Статутний капітал	206060	206060	206060	206060
Емісійний дохід	23	23	23	23
Результат від операцій з акціонерами	12174	12174	12174	12174
Резервні та інші фонди банку	6850	8481	9696	11449
Абсолютна зміна резервних та інших фондів банку (ланцюгова)	-	1631	1215	1753
Інші резерви	(660)	(2248)	(4091)	(15168)
Абсолютна зміна інших резервів (ланцюгова)	-	-1588	-1843	-11077
Накопичений дефіцит	(169918)	(171665)	(157247)	(156749)
Абсолютна зміна накопиченого дефіциту (ланцюгова)	-	-1747	14418	498
Усього власного капіталу	54529	52825	66615	57843
Абсолютна зміна накопиченого дефіциту (ланцюгова)	-	-1704	13790	-8772

Джерело: пораховано автором на основі фінансової звітності банку [36]

Впродовж аналізованого періоду єдиний акціонер банку (держава в особі Кабінету Міністрів України) не приймав рішення про збільшення акціонерного капіталу банку шляхом додаткової емісії акцій чи шляхом капіталізації дивідендів [37].

За досліджуваний період незмінним залишався не тільки статутний капітал, а й емісійний дохід, який відіграє не досить незначну роль у власному капіталі, оскільки значення його становить лише 23 млн.грн., та результати від операцій з акціонерами в сумі 12174 млн. грн, які включають чистий прибуток від первісного визнання облігацій внутрішньої державної позики отриманих від акціонера як внески до акціонерного капіталу у 2016-2017 роках [36].

У складі інших складових власних ресурсів комерційного банку протягом досліджуваного періоду відбулися певні зміни. Тенденцією до зростання характеризуються резервні фонди, а саме вони зростають від 6850 млн. грн до 11449 млн. грн. із темпом приросту 67,14%, що свідчить про проведення активної

політики передбачення загроз та забезпечення і мінімізації їх негативних наслідків.

Згідно з чинним законодавством [2] банківська установа зобов'язана створювати резервний капітал шляхом відрахування суми з нерозподіленого прибутку до складу резерву, що не підлягає розподілу. Сума до відрахування кожного року розраховується як чистий прибуток за попередній рік до виплати дивідендів власникам простих акцій у розмірі не менше 5% прибутку за поточний період, поки резервний капітал не досягне 25% регулятивного капіталу комерційного банку.

Резервний капітал ПАТ КБ "ПриватБанк" створений у відповідності до вимог законодавства України та є достатнім для покриття непередбачених збитків за всіма статтями активів та позабалансових зобов'язань.

Щодо інших резервів, то вони в основному представлені резервами переоцінки будівель та резервом переоцінки інвестиційних цінних паперів на продаж. Проте, якщо середнє значення резерву переоцінки приміщень коливалось в межах 600-700 млн.грн, то за фінансовими інструментами ПАТ КБ «ПриватБанк» отримувалось нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів, який повністю невілював позитивне значення резерву переоцінки приміщень. Саме тому і отримано від'ємне значення інших резервів, що негативно впливає на величину власного капіталу, оскільки призводить до його скорочення. Щодо тенденції аналізованого показника, то відмічено значне зростання збитків майже в 4 рази в останньому аналізованому періоді, що свідчить про невдале розміщення власних ресурсів та відбивається на негативних результатах роботи в цілому. Однак, слід зазначити, що така ситуація пов'язана з неефективністю управління.

Позитивним для банку є скорочення непокритого збитку, який за досліджуваний період скоротився на 13169 млн. грн. Максимальне значення спостерігаємо за 2020 рік на рівні 171665 млн. грн, а за 2021-2022 роки за рахунок підвищення ефективності діяльності відбулось зниження накопиченого дефіциту до рівня 156749 млн. грн. Протягом 2021 року величина непокритого збитку

зменшилась на 14418 млн.грн., а незначний рівень прибутковості призвів до зниження у 2020 році накопиченого дефіциту на 498 млн.грн. порівняно з попереднім періодом.

Проте слід відмітити, що за рахунок значного розміру непокритого збитку величина статутного капіталу в 3-4 рази більша, ніж величина власного капіталу, рис. 2.7.

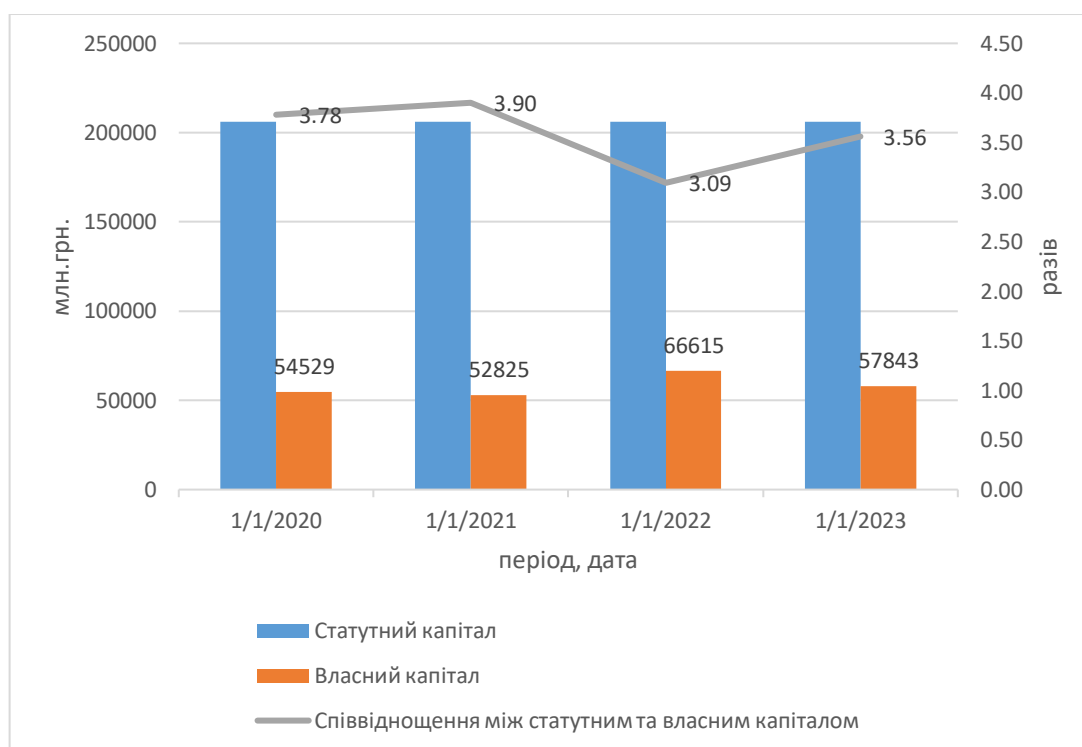

Рисунок 2.7 – Співвідношення між власним та статутним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Значне обсяг статутного капіталу дає досліджуваному комерційному банку досить хороший фундамент для здійснення банківських операцій і дозволяє мінімізувати ризики.

Крім балансової вартості розрахунку суми власного капіталу у вітчизняній практиці визначають величину регулятивного капіталу банку, що розраховується на основі Базельської угоди I. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [2] та інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [18] визначають, що регулятивний капітал обчислюється як сума основного та

додаткового капіталу та коригується на відвернення. Склад та динаміка складових регулятивного капіталу подані в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Динаміка складових регулятивного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Показники	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Основний капітал, млн.грн.	9685	17644	20437	27277
Абсолютна зміна основного капіталу (ланцюгова), млн.грн.	-	7959	2793	6840
Темп росту основного капіталу (базисна зміна), %	100	182,18	211,02	281,64
Додатковий капітал, млн.грн.	9685	17644	20437	27277
Відвернення, млн.грн.	(147)	(30)	(30)	(30)
Регулятивний капітал, млн.грн.	19223	35257	40843	54524
Абсолютна зміна регулятивного капіталу (ланцюгова), млн.грн.	-	16034	5586	13681
Темп росту регулятивного капіталу (ланцюгова зміна), %	100	183,41	115,84	133,50
Темп росту регулятивного капіталу (базисна зміна), %	100	183,41	212,47	283,64

Джерело: пораховано автором на основі фінансової звітності банку [36]

За даними таблиці 2.6 встановлено, що впродовж аналізованого періоду величина основного капіталу та додаткового капіталу співпадають, що відповідає вимогам НБУ, оскільки капітал 2-го рівня не може перевищувати капітал 1-го рівня. Величина складових регуляторного капіталу щорічно зростає, що призводить і до зростання капітальної бази банку.

На кінець 2020 року розмір регулятивного капіталу зріс на 83,41%, що було максимальним приростом впродовж аналізованого періоду. В наступні роки зростання регулятивного капіталу становило 15,84% та 33,5% порівняно з попередніми періодами.

Динаміка власного капіталу та регулятивного капіталу зображена на рис. 2.8.

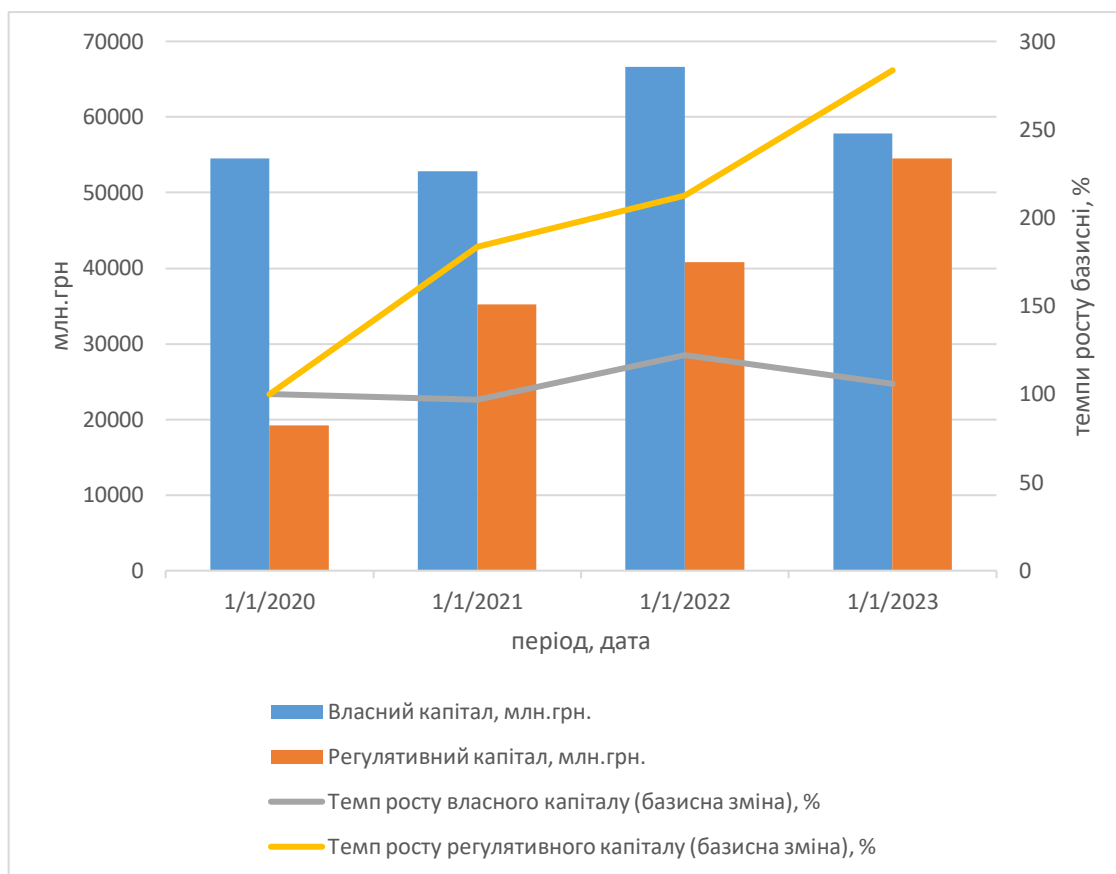

Рисунок 2.8 - Динаміка власного капіталу та регулятивного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Незважаючи на постійне зростання обсягів регулятивного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» та стрибкоподібну зміну балансової вартості капіталу, проблемою є саме неоптимальність структури власного капіталу комерційного банку, оскільки в загальному його розмірі найбільшу частку займає саме статутний капітал, крім того у структурі власного капіталу присутній накопичений дефіцит та нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів.

Отже, ПАТ КБ "ПриватБанк" при незмінному статутному капіталі за рахунок скорочення величини непокритого збитку намагався збільшувати величину власного капіталу досліджуваної банківської установи, що позитивно впливає на фінансову стійкість комерційного банку і свідчить про зменшення ризиків, які покладаються не на власників банку, а на його кредиторів. Проте структура власної ресурсної бази є неоптимальною, що зумовлено значними розмірами накопиченого дефіциту.

2.3 Аналіз достатності власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк"

У процесі аналізу недостатньо виявити за балансом комерційного банку суму його власного капіталу та визначити розмір регулятивного капіталу. Потрібно знати, чи достатньо цих коштів для нормального функціонування банку, захисту інтересів його клієнтів. Достатність капіталу — це здатність банку захистити інтереси своїх кредиторів та власників від незапланованих збитків, розмір яких залежить від обсягу ризиків, що виникають у результаті виконання банком активних операцій [9].

Ключову роль у стимулюванні забезпечення необхідного рівня достатності капіталу відіграють мікропруденційні інструменти – нормативи достатності (адекватності) капіталу, мета застосування яких полягає у підвищенні рівня стійкості банків та попередження банківських криз. Наразі нормативи достатності капіталу банків України спрямовані на забезпечення покриття неочікуваних втрат за кредитним ризиком та ризиком неповернення банківських активів [20, с. 4-5].

В Україні на сьогодні величина власного капіталу банків регулюється відповідними нормативними актами Національного банку України на основі положень Базеля I за двома аспектами: інституційним – встановлення мінімальних вимог до розміру регулятивного капіталів (Н1), і в аспекті співвідношення капіталу та ризиків банку – нормативи адекватності регулятивного та основного капіталів (нормативи Н2 і Н3).

Значення нормативів капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк" вибрано із річної фінансової звітності банку і занесено до таблиць 2.7-2.9.

Аналізуючи стан капіталу, насамперед необхідно визначити відповідність його розміру вимогам Національного банку України, таблиця 2.7.

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) для діючих банків становив станом на початок аналізованого періоду, тобто на 31.12.2019 року, 500 млн.грн., оскільки Постановою Правління Національного банку України від 17 листопада 2014 року № 723 "Про затвердження Змін до Інструкції про порядок

Таблиця 2.7 – Дотримання банком мінімального розміру регулятивного капіталу

Показник	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Регулятивний капітал (Н1), млн.грн.	19223	35257	40843	54524
Нормативне значення, млн.грн.	500	200	200	200
Перевищення Н1, млн.грн.	+18723	+35057	+40643	+54324
Перевищення Н1, разів	38,4	176,3	204,2	272,6

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності банку [36]

регулювання діяльності банків в Україні" було збільшено нормативне значення мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) з 120 млн. грн. до 500 млн. грн. [18]. Проте відповідно до змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 13.05.2020 року мінімальний розмір статутного капіталу для комерційних банків було знижено до 200 млн.грн. [2].

Слід відмітити, що в ПАТ КБ "ПриватБанк" протягом 2020-2022 років регулятивний капітал значно перевищував нормативне значення, а саме в 38,4 рази за граничне значення на початок аналізованого періоду, а на кінець аналізованого періоду можна говорити про перевищення нормативного значення аж в 273 рази. Це свідчить про те що в майбутньому банк зможе покрити неочікувані збитки та підтримати безперервну діяльність.

Другим нормативним показником є норматив адекватності регулятивного капіталу Н2, таблиця 2.8.

Таблиця 2.8 – Дотримання банком нормативу адекватності регулятивного капіталу

Показник	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2), %	14,15	28,09	18,33	23,78
Нормативне значення, %	10	10	10	10
Перевищення Н2, %	+4,15	+18,09	+8,33	+13,78

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності банку [36]

Норматив адекватності регулятивного капіталу (іншими словами норматив платоспроможності) встановлюється для запобігання надмірному перекладанню банком кредитного ризику та ризику неповернення банківських активів на кредиторів/вкладників банку. що пояснюється зростанням величини активів зважених за ризиками.

Значення нормативу адекватності регулятивного капіталу Н2 у 2019 році становило 14,15%. Протягом наступних років ПАТ КБ "ПриватБанк" за рахунок скорочення високо ризикових активів збільшило даний норматив до 28,09% у 2020 році. Проте зростанням величини активів зважених за ризиками у наступному 2021 році спричинило скорочення аналізованого нормативу до рівня 18,33%. На кінець аналізованого періоду норматив Н2 зріс до рівня 23,78%.

Протягом усього аналізованого періоду спостерігалось перевищення банком мінімального розміру Н2. Це означає що банк може своєчасно і повному обсязі розрахуватись за своїми зобов'язаннями, які впливають із торгівельних, кредитних та інших операцій грошового характеру.

Враховуючи, що нормативний мінімум встановлений на рівні 10%, можна говорити про майже подвійний запас платоспроможності досліджуваного комерційного банку. Існуючий розмір регулятивного капіталу дозволяє банку і в подальшому збільшувати обсяг активів, зважених на ризик, дотримуючись при цьому нормативних значень показника адекватності регуляторного капіталу.

Норматив достатності основного капіталу Н3 устанавлюється з метою визначення спроможності банку захистити кредиторів і вкладників від непередбачуваних збитків, яких може зазнати банк у процесі своєї діяльності залежно від розміру різних ризиків, таблиця 2.9.

Норматив достатності основного капіталу (Н3) визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику. Значення нормативу Н3 має бути не менше, ніж 7%.

Таблиця 2.9 – Дотримання банком нормативу достатності основного капіталу

Показник	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Норматив достатності основного капіталу (Н3), %	7,13	14,06	9,17	11,9
Нормативне значення, %	7	7	7	7
Перевищення НЗ, %	+0,13	+7,06	+2,17	+4,9

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності банку [36]

Даного нормативу досліджуваний банк дотримувався протягом усього аналізованого періоду, проте на початок аналізованого періоду його значення було майже на гранично допустимому рівні.

Більш наочно зміни показників достатності банківського капіталу репрезентує рис. 2.9.

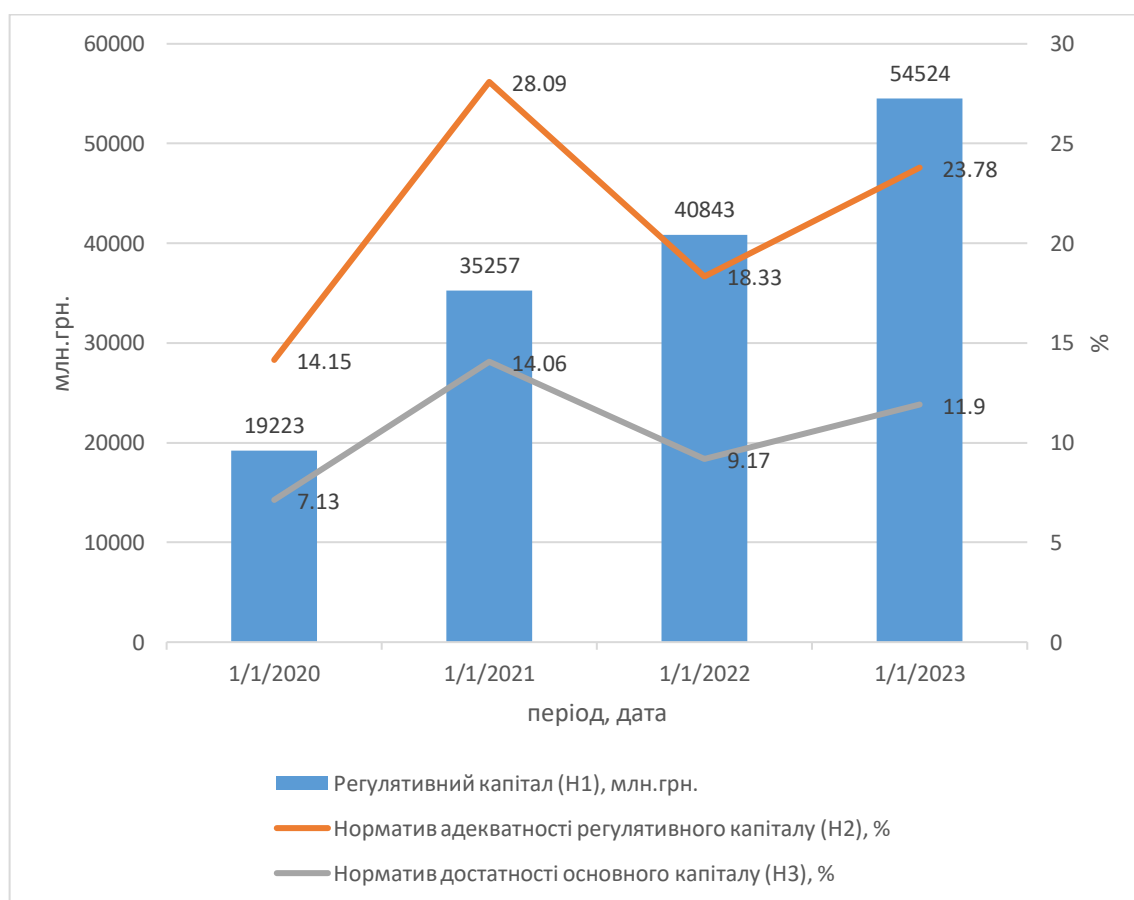

Рисунок 2.9 – Динаміка нормативів капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Ми повністю погоджуємося з думкою Ларікової Т.В. [39, с. 181], що питання регулювання рівня достатності власного капіталу банку є дуже складним і багатограним: низькі значення цих нормативів можуть спровокувати небезпеку зростання ризиків і негативно вплинути на фінансову стійкість банку, а висока нормативна достатність капіталу, перш за все, обмежить обсяги залучення та розміщення ресурсів банком, що згодом вплине на фінансовий результат. Високі значення показників достатності власного капіталу свідчать про неефективне виконання банками своєї функції щодо залучення та розміщення тимчасово вільних ресурсів на ринку. При утриманні граничного розміру капіталу банком існує велика імовірність виникнення проблеми невиконання нормативу адекватності регулятивного капіталу.

Достатній обсяг власного капіталу сприяє стабільному функціонуванню банківської установи й зниженню ризиків, що виникають у процесі її діяльності. Крім того, рівень адекватності власного капіталу забезпечує відповідний ступінь довіри до банку з боку інвесторів, кредиторів та вкладників.

Аналіз дотримання банком нормативів капіталу доцільно доповнити ще і аналізом коефіцієнтів достатності власного капіталу, які дають можливість виявити кількісний взаємозв'язок між різними статтями, класами чи групами статей балансу, таблиця 2.10.

Таблиця 2.10 – Показники достатності власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк»

Показник	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
коефіцієнт концентрації власного капіталу, %	17,61	13,81	16,60	10,69
коефіцієнт надійності, %	21,37	16,02	19,90	11,97
коефіцієнт фінансового важеля	4,68	6,24	5,02	8,35
мультиплікатор капіталу	5,68	7,24	6,02	9,35
коефіцієнт маневрування	0,35	0,67	0,61	0,94
коефіцієнт достатності статутного капіталу	3,78	3,90	3,09	3,57
коефіцієнт захищеності капіталу, %	8,74	11,16	9,12	9,05
коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	59,80	46,00	52,62	52,26

Основну частину в загальній сумі пасиву балансу становлять зобов'язання банку. Станом на початок аналізованого періоду, тобто станом на 01.01.2020 року, частка власного капіталу в пасиві балансу становила 17,61%, протягом 2020 року скоротилась до 13,81%, а вже протягом наступного року відбулось зростання питомої ваги власного капіталу. Зростання аналізованого коефіцієнта відбулось за рахунок перевищення темпів зростання власного капіталу за рахунок скорочення величини непокритого збитку над темпами зростання сукупних ресурсів.

Але на кінець аналізованого періоду, тобто станом на 01.01.2023 року, коефіцієнт концентрації власного капіталу скоротився до 10,69%. Зниження аналізованого коефіцієнта відбулось за рахунок скорочення власного капіталу, що було зумовлено збитковістю інвестиційної діяльності ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом 2022 року.

За даними таблиці 2.10 відзначимо зниження значення коефіцієнта фінансової незалежності за досліджуваний період на 6,92%, що є негативним чинником для фінансової стійкості банку, адже свідчить про зниження частки власних ресурсів у структурі сукупного капіталу банківської установи.

Крім того значення коефіцієнта концентрації є недостатнім, оскільки оптимальною вважається частка власного капіталу не менше 15%. Значення більше цієї величини означає більш високу фінансову стійкість банку. ПАТ КБ «ПриватБанк» не досягнув рекомендованого рівня в 2020 та 2022 роках.

Також зауважимо зростання рівня залежності банківської установи від залучених та позичених ресурсів на 9,4% за аналізований період, що свідчить про погіршення стійкості банківської установи. Варто відзначити зменшення показника надійності на кінець 2022 року до рівня 11,97%, проте у 2021 році ПАТ КБ «ПриватБанк» за рахунок перевищення темпів зростання власного капіталу (126,11%) над темпами зростання зобов'язань (101,52%) відбулося зростання аналізованого коефіцієнта.

Аналогічно до коефіцієнта концентрації власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» не досягнув рекомендованого рівня (25%) в жодному

аналізованому періоді.

Співвідношення суми зобов'язань до власного капіталу характеризує коефіцієнт фінансового важеля, значення якого зростають в динаміці, однак у межах допустимого рівня. Зокрема на кінець 2019 року значення даного коефіцієнта становило 4,68, на кінець 2020 року зауважимо зростання до рівня 6,24 та деяке зниження на кінець 2021 року на 1,22 до рівня 5,02. На кінець аналізованого періоду зростання коефіцієнта фінансового важеля досягло рівня 8,35, що є максимальним співвідношення в даному часовому діапазоні.

Динаміка коефіцієнта фінансового важеля свідчить про те, що банк підвищив активність щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку, оскільки значний рівень співвідношення між зобов'язаннями і капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» свідчить про невисоку фінансову стійкість, проте позитивно характеризує його ділову активність.

Максимальну здатність банку залучати депозити і видавати кредити чи розширювати ланку «депозит - кредит» в розрахунку на одну грошову одиницю власного капіталу характеризує мультиплікатор капіталу, що зростає в динаміці від рівня 5,68 на кінець 2019 року, до рівня 7,24 на кінець 2020 року та до рівня 9,35 на 31.12.2022 року. Збільшення аналізованого показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні ПАТ КБ «ПриватБанк». Це негативна тенденція так як показник показує, яку кількість активів повинна забезпечувати кожна гривня власного капіталу (тобто коштів власників банку) і відповідно яка частка банківських ресурсів може бути сформована у формі боргових зобов'язань. Оскільки власний капітал повинен покривати збитки за активами банку, то чим вищий рівень мультиплікатора, тим вищий ступінь банкрутства банку.

Коефіцієнт маневрування, тобто співвідношення між регулятивним та власним капіталом впродовж аналізованого часового горизонту мав зростаючий тренд від 0,35 до 0,94. Таким чином на кінець аналізованого періоду регулятивний капітал майже досягнув рівня власного, тоді як на початок аналізованого періоду він становив лише його третину.

Така динаміка пов'язана із стрибкоподібною зміною абсолютної величини власного капіталу банків за досліджуваний період при одночасному зростанні регулятивного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» в 2,8 рази, тобто на 183,64%.

Різниця між балансовим та регулятивним капіталом може коливатися залежно від поліпшення чи погіршення діяльності банку в цілому, зменшення чи збільшення ризикових операцій банку та інших обставин. Отже, чим ближче один до одного показники балансового та регулятивного капіталів, тим кращою та збалансованою є структура портфелю активів банку та тим стабільнішим є банк в цілому [17, с.9].

Визначити ефективність використання коштів власників та доцільність їх вкладень в комерційний банк можна за допомогою коефіцієнта достатності статутного капіталу. Протягом 2019 року значення показника було на рівні 3,78. Слід відмітити, що за рахунок певного зростання рівня власного капіталу при незмінній величині статутного капіталу і отримано спадний тренд аналізованого коефіцієнта.

Коефіцієнт захищеності капіталу мав протягом 2020-2022 років тенденцію до спадання від 0,1116 до 0,0905, тобто якщо у 2020 році на 1 грн. власного капіталу припадало 11,16 коп. основних засобів, то вже у 2022 році – 9,05 коп. основних засобів. Даний рівень співвідношення між необоротними активами і капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» свідчить про низьку фінансову стійкість, проте позитивно характеризує його ділову активність.

Показником, який відображає внутрішню політику банківської установи, професіоналізм її менеджерів, які підтримують оптимальну структуру активів і пасивів з погляду доходів і витрат, є рентабельність капіталу [27]. Значення показника рентабельності у 2019 році на рівні 59,8% означає, що на 1 грн. власного капіталу припадало 60 коп. чистого прибутку. У наступному 2020 році за рахунок отримання чистого прибутку на рівні 24302 млн.грн., що на 25% менше ніж у попередньому році, отримано зменшення рівня рентабельності до 46%, а на кінець аналізованого періоду відбулось зростання коефіцієнта до

52,26%, а це означає, що на 1 грн. власного капіталу припадало аж 52 коп. чистого прибутку.

Слід відмітити, що ПАТ КБ «ПриватБанк» досить ефективно використовує наявні власні ресурси, оскільки значення показника значно більше рекомендованого значення, яке встановлено на рівні 15%. Проте слід не забувати про незначне значення власного капіталу досліджуваного банку порівняно з рівнем статутного капіталу.

Динаміку показників достатності власного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» зобразимо на рис. 2.10.

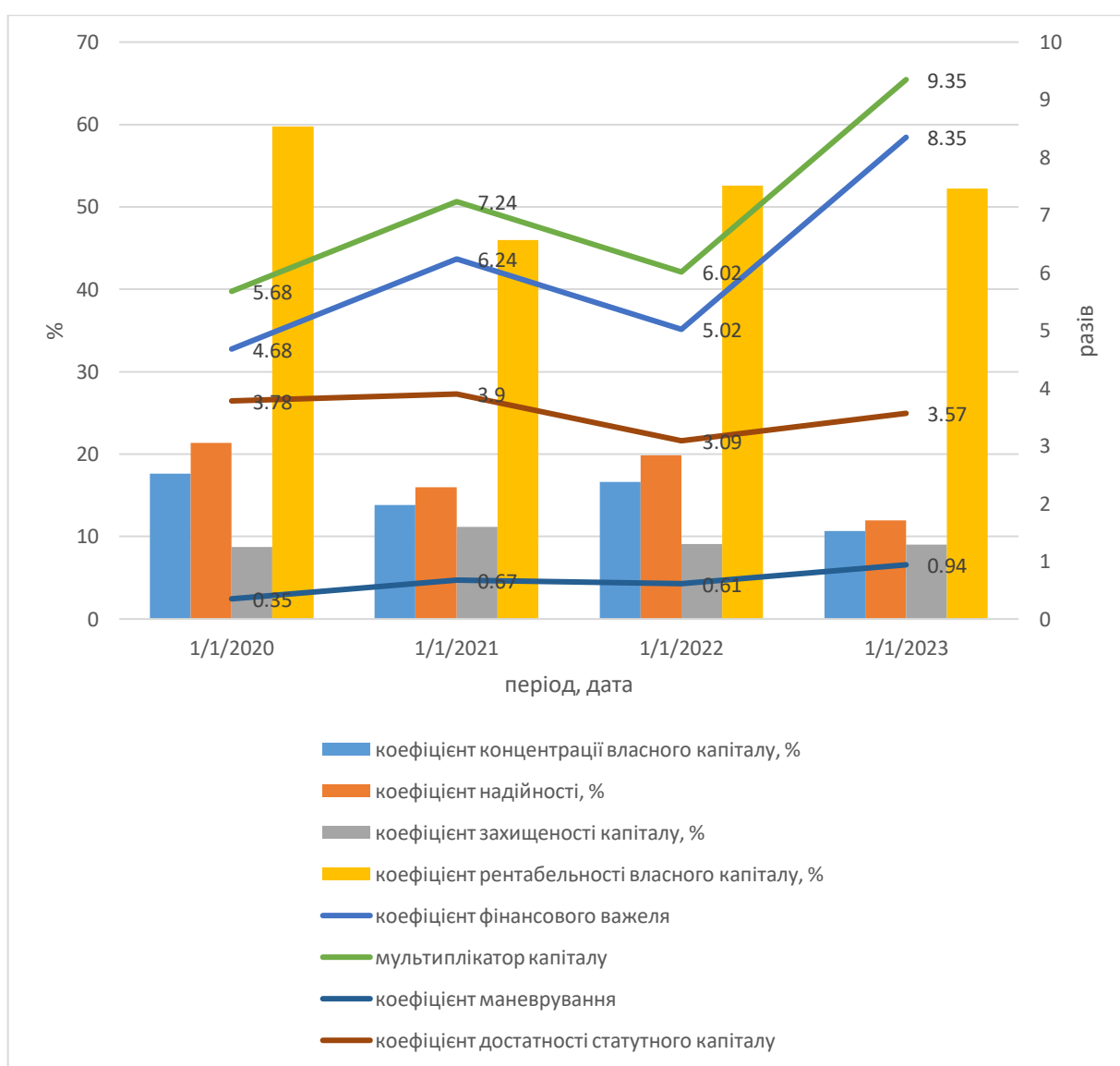

Рисунок 2.10 – Динаміка показників достатності капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Отже, за проведеними дослідженнями встановлено, що регулятивний капітал банку збільшився впродовж аналізованого періоду на 16033 млн.грн або в 2,8 рази, адекватність регулятивного капіталу зросла на 9,63%, а співвідношення основного капіталу до сукупних активів збільшилось на 4,77%. Аналіз достатності капіталу за показниками достатності показав значний рівень залежності ПАТ КБ «ПриватБанк» від залучених і позичених коштів та невисоку фінансову стійкість, що зумовлено недостатністю рівнем власного капіталу у порівнянні із зобов'язаннями. Проте більшість показників достатності мають тенденцію до погіршення. Звідси можна зробити висновок, що банку потрібно зробити певні кроки до поліпшення фінансової стійкості.

Висновки до розділу 2

1. На основі аналізу капіталу банківської системи України встановлено, що головним джерелом ресурсів комерційних банків є банківські зобов'язання, тобто залучені та запозичені кошти, які становлять близько 88 % загального обсягу банківських ресурсів, що в цілому відповідає світовій банківській практиці. Рівень капіталізації банківської системи коливається в межах 9-13%. Виявлено, що зростання ресурсної бази українських банків в більшій мірі зумовлене нарощенням зобов'язань, а проведений аналіз формування власного капіталу комерційних банків дав змогу оцінити, що особливістю банків України є значний обсяг статутного капіталу, який значно перевищує величину власного капіталу. Протягом всього аналізованого періоду в складі власного капіталу був наявний непокритий збиток, який займав його вагомую частину. Проте щороку, навіть і в перший рік війни, його величина в банківській системі скорочувалася. А результати аналізу динаміки регулятивного капіталу та інших нормативів свідчать про належний рівень капіталізації банківської системи.

2. На основі аналізу стану та динаміки власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк" відмічено стрибкоподібну тенденцію до зміни обсягу власного капіталу банку, тобто на кінець 2020 року його обсяг скоротився на 1704 млн.грн.

до суми 52825 млн. грн., а на кінець 2021 року в результаті скорочення накопиченого дефіциту та зростання резервних фондів величина власного капіталу зросла до 13790 млн. грн. У наступному 2022 році відбулося скорочення власних ресурсів на 8772 млн.грн., що є негативним для банку та свідчить про зниження рівня капіталізації банківської установи, а також вплине на зниження рівня фінансової стійкості та надійності ПАТ КБ "ПриватБанк". Структура капіталу банку представлена статутним капіталом, резервами і накопиченим дефіцитом, при цьому резервні фонди мають зростаючий тренд, а накопичений дефіцит – спадний тренд, а статутний капітал залишається на рівні 206060 млн. грн. Розмір власного капіталу в аналізованому періоду є меншим за статутний капітал, що пояснюється значними збитками досліджуваного банку в попередні періоди. Величина складових регуляторного капіталу як і сам капітал щорічно зростає, що свідчить про те, що в майбутньому банк зможе покрити неочікувані збитки та підтримати безперервну діяльність

3. Аналіз достатності власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк" показав, що рівень забезпеченості банку регулятивним капіталом є достатньо високим: впродовж аналізованого періоду нормативи капіталу банку (Н1, Н2 та Н3) з помітним запасом перевищували встановлені НБУ граничні значення. Хоча за досліджуваний період відмічено зростання регулятивного капіталу на 2067 млн. грн, проте відбулося зниження його рівня достатності на 3,59%, що характеризує перевищення темпів зростання активів зважених за ступенем ризику над зростанням регулятивного капіталу. Крім того аналіз достатності капіталу за показниками достатності показав значний рівень залежності АТ КБ «ПриватБанк» від залучених і позичених коштів та невисоку фінансову стійкість, що зумовлено недостатнім рівнем власного капіталу у порівнянні із зобов'язаннями. Крім того більшість показників достатності мають тенденцію до погіршення, що є негативним для діяльності банку, свідчить про погіршення рівня достатності капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк».

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

3.1 Інтегральна оцінка ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк»

Управління капіталом – це постійне маневрування між оптимізацією капіталу, ефективністю його використання на стратегічному та операційному рівні з використанням конкретних стратегій, методів та інструментів здійснення управління. Здійснюючи управління капіталом комерційного банку менеджер постійно маневрує між рівнем ризику та достатністю капіталу, а також дотримується встановлених НБУ економічних нормативів [40, с. 2].

Науковцями розроблено ряд методичних підходів для оцінювання ефективності управління власним капіталом банківських установ.

В основному, науковці обмежуються аналізом двох груп показників, а саме нормативів достатності капіталу, які встановлені НБУ та коефіцієнтів достатності. Проте перелік коефіцієнтів у вчених є різним. Наприклад, Зінковська Я.В. вважає, що при оцінці власного капіталу треба враховувати 3 нормативи капіталу та 5 коефіцієнтів достатності: мультиплікатор капіталу, коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів, коефіцієнт залежності банку від його засновників, коефіцієнт рентабельності власного капіталу та коефіцієнта рентабельності статутного капіталу [41, с. 34]. Аналогічної думки дотримуються і науковці Коваль О. А, Прищенко І. Р. [38].

Інші науковців, а саме Гайдаржийська О.М., Щепіна Т.Г., Отрошко В.П. [4, с. 418-419], вважають, що ідентифікацію ефективності власного капіталу доцільно проводити за нормативами капіталу та коефіцієнтами ефективності, серед яких автори виокремили наступні три: рентабельність капіталу, рентабельність активів та коефіцієнт захищеності капіталу.

Чорна О.М. розширює цей набір коефіцієнтів аж до 7 показників, додаючи до переліку коефіцієнт власної капіталізації та чистий прибуток з розрахунку на одну акцію, і замість коефіцієнта рентабельності статутного капіталу пропонує застосовувати коефіцієнт дохідності активів [42, с. 91-92]. Запропонована автором система показників відображає розмір капіталу банку, ефективність управління власним капіталом, а також прибутковість активних операцій банку та емісії.

Проте найбільш доречним, на нашу думку, є методичний підхід Фостяка В. В. [43, с. 306], який пропонує поділити показники на 3 групи, які найбільш повно характеризують його стан, рух та ефективність використання, а саме:

- показники джерел формування і нарощування капіталу банків (дані показники не потребують спеціальних розрахунків, а відображаються у статистичній звітності та аналітичних матеріалах і надають вихідну загальну інформацію про стан та динаміку банківського капіталу);
- показники концентрації капіталу банків (дані показники включають індекси концентрації та показники руху банківського капіталу);
- показники ефективності використання капіталу банків (дана група представлена такими показниками, як прибутковість капіталу, прибутковість активів, мультиплікатор капіталу).

Крім того автором обґрунтовано головні вимоги, яким повинні відповідати вибрані коефіцієнти [43, с. 303, 306]:

- всебічність оцінювання результатів формування, використання і нарощування банківського капіталу;
- їхня достатність за кількістю;
- можливість їх порівняння та простота розрахунку;
- доцільно обирати ті, що майже не корелюють між собою, тоді кожний із них нестиме додаткову інформацію.

Таким чином, традиційним та найбільш широко розповсюдженим методом оцінки результатів ефективності управління капіталом є підхід фінансових

коефіцієнтів, який є найлегшим в розумінні, використанні та інтерпретації отриманих результатів.

Проте основною проблемою даного способу оцінювання неможливість отримання однозначної оцінки щодо ефективності управління власним капіталом банку, оскільки аналіз окремих показників дає можливість отримати оцінку ефективності з позиції лише конкретного показника [44, с.28].

Для узагальнення результату аналізу ефективності управління власним капіталом банку, отримання комплексної оцінки та проведення порівняльної характеристики з іншими банками чи періодами аналізу нами пропонується визначення інтегрального показника ефективності управління капіталом шляхом побудови таксономічного показника розвитку.

Застосування таксономічного аналізу дає змогу систематизувати багатовимірну статистичну інформацію і отримати єдину узагальнену оцінку. Його використовують для характеристики більшості об'єктів та оцінки досягнутого в деякому періоді середнього рівня значення ознаки. Даний метод є універсальним, оскільки його можна застосовувати для аналізу властивості однієї одиниці, яка характеризується значеннями ознак, заданими у вигляді часових рядів, що формує узагальнену картину змін [45].

Відобразимо алгоритм побудови таксономічного показника розвитку управління власним капіталом на рисунку 3.1.

Проте, на нашу думку, з практичної точки зору методика ідентифікації рівня ефективності управління капіталом повинна бути простою як при здійсненні розрахунків, тобто включати обмежену кількість індикаторів, так і при інтерпретації отриманих результатів. Тому ми пропонуємо використовувати лише 5 часткових показників, а саме:

- Z1 - Норматив адекватності регулятивного капіталу (H2);
- Z2 - Норматив достатності основного капіталу (H3)
- Z3 - коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- Z4 - коефіцієнт надійності;
- Z5 - коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Рисунок 3.1 - Алгоритм формування таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом комерційного банку

Джерело: побудовано автором за [44; 45; 46, с.93]

Для визначення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом сформуємо таблицю з вихідними даними (Z), таблиця 3.1, на основі таблиць 2.8-2.10.

Однак, оскільки вихідними даними є показники, які виражені в різних одиницях виміру, то для проведення подальших розрахунків необхідна стандартизація, яка дозволяє звести всі одиницю виміру до безрозмірної величини. Для стандартизації потрібно скористатися наступною формулою [46, с. 93]:

Таблиця 3.1 – Часткові показники ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Показник	Період, дата			
	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Z1 - коефіцієнт концентрації власного капіталу, %	17,61	13,81	16,60	10,69
Z2 - коефіцієнт надійності, %	21,37	16,02	19,90	11,97
Z3 - коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	59,80	46,00	52,62	52,26
Z4 - Норматив адекватності регулятивного капіталу (H2), %	14,15	28,09	18,33	23,78
Z5 - Норматив достатності основного капіталу (H3), %	7,13	14,06	9,17	11,9

Джерело: пороховано автором на основі фінансової звітності банку [36]

$$Z_{ij} = (X_{ij}-X)/G_i, \quad (3.1)$$

де Z_{ij} — стандартизоване значення i в період часу j ;

X_{ij} — значення показника i в період часу j ;

X — середньоарифметичне значення показника i за всіма періодами;

G_i — стандартне відхилення показників.

Стандартизована система часткових показників ефективності управління власним капіталом подана в таблиці 3.2.

Основою формування вектору-еталону є поділ показників, виходячи з характеру їхнього впливу на рівень розвитку досліджуваного об'єкта. Ця процедура включає розподіл всіх змінних на стимулятори (значення яких повинні прямувати до максимуму) та дестимулятори (значення яких повинні прямувати до мінімуму) [45, с. 85].

Відповідно до напрямку впливу обраних часткових характеристик на узагальнюючий показник, проведемо диференціацію показників ефективності управління власним капіталом банку. Так, всі показники, які запропоновано використовувати при аналізі є стимуляторами.

Таблиця 3.2 – Стандартизована система часткових показників оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Показник	X	G	Період, дата			
			На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022
Z1 - коефіцієнт концентрації власного капіталу, %	14,6775	2,69018	1,090076	-0,32247	0,714636	-1,48224
Z2 - коефіцієнт надійності, %	17,315	3,652783	1,110112	-0,35452	0,70768	-1,46327
Z3 - коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	52,67	4,886113	1,459238	-1,36509	-0,01023	-0,08391
Z4 - Норматив адекватності регулятивного капіталу (H2), %	21,0875	5,291911	-1,31096	1,323246	-0,52108	0,508795
Z5 - Норматив достатності основного капіталу (H3), %	10,565	2,633557	-1,30432	1,327102	-0,5297	0,506919

Отже, для ПАТ КБ «ПриватБанк» вектор-еталон має такі координати:

$$P = (1,090076; 1,110112; 1,459238; 1,323246; 1,327102).$$

За допомогою формул (3.2-3.6) розрахуємо інтегральний таксономічний показник розвитку [46, с. 94; 47].

1. Середня відстань:

$$\bar{C}_0 = \frac{1}{m} * \sum_{i=1}^m C_{i0} \quad (3.2)$$

2. Середньоквадратичне відхилення:

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (C_{i0} - \bar{C}_0)^2} \quad (3.3)$$

3. Загальна відстань між показниками та еталоном:

$$C_0 = \overline{C_0} + 2 * S_0 \quad (3.4)$$

4. Відхилення показників і-го року від еталону:

$$d_i = \frac{C_{i0}}{C_0} \quad (3.5)$$

5. Таксономічний показник розвитку:

$$Y_i = 1 - d_i \quad (3.6)$$

де Y_i – таксономічний показник оцінки ефективності управління;

d_i – відхилення показників і-го року від еталону;

C_0 – загальна відстань між показниками та еталоном;

$\overline{C_0}$ – середня відстань між спостереженнями;

S_0 – середньоквадратичне відхилення.

Значення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Значення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк»

Показники	C_{i0}	d_i	Y_i
На 31.12.2019	3,723364	0,85264	0,14736
На 31.12.2020	3,48099	0,797137	0,202863
На 31.12.2021	3,051476	0,69878	0,30122
На 31.12.2022	4,117821	0,94297	0,05703

Таксономічний показник (Y) може перебувати в інтервалі $[0;1]$, чим ближче значення узагальненого показника до одиниці, тим більший потенціал до розвитку у аналізованого комерційного банку [48].

На кінець 2019 року значення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» становило 0,17236. Проте у 2020 році, завдяки оптимізації джерел формування власного капіталу досліджуваного комерційного банку ефективність управління ним починає покращуватися. У 2021 році показник таксономії був найоптимальнішим (найвищим) за весь досліджуваний період. Спостерігалися позитивні зміни у структурі капіталу і показник рентабельності мав зростаючий тренд. На кінець 2022 року значення показника таксономії наближалось до нуля, що говорить про неефективне управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом даного періоду. Станом на 2022 рік показник прибутковості залишився на рівні попереднього року, проте прослідковується негативна тенденція співвідношення власного та залученого капіталу. Саме таксономічний показник дає нам можливість побачити цілісну картину ефективності управління власним капіталом, а не тільки окремих її елементів. Тому ПАТ КБ «ПриватБанк» втрачає свою минулу позицію розвитку, що пов'язано з неоптимальним співвідношенням власного капіталу та зобов'язань, яке знижує ефективність управління.

Отже, можемо зробити висновок, що керівництву ПАТ КБ «ПриватБанк» вдалося частково оптимізувати структуру капіталу, проте не враховано рівень нарощення залучених коштів порівняно з капіталізацією банку, що значно сповільнює подальший розвиток комерційного банку.

3.2 Перспективні напрями вдосконалення управління власним капіталом банку

Проблематиці підвищення ефективності управління власним капіталом комерційних банків загалом присвятили свої наукові доробки чимало українських науковців. Так, Зінковською Я.В. [41] досліджено механізм

управління власним капіталом комерційного банку та визначено найбільш перспективні методи його управління у сучасних умовах.

Вдовенко Л.О. та Черненко О.С. [49] досліджували напрями нарощення капіталізації як необхідну умову зміцнення банківської системи України.

Сабат В.Б. [50] виокремила не тільки основні напрями підвищення рівня капіталізації банків, а й ті наслідки, до яких призведе підвищення рівня капіталізації банківської системи України.

Ларікова Т.В. [39] серед можливих напрямів капіталізації банків акцентувала увагу на їх націоналізації, коли неможливо підвищити власний капітал комерційного банку за рахунок наявних джерел фінансування, і особливо через процедуру злиття та приєднання банків, пошуку нових іноземних інвесторів.

Ачкасовою С. А. та Дмитрієнко О. А. [51; 52] встановлено, що серед основних напрямів капіталізації банківської системи України найбільшу пріоритетність щодо оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення конкурентоспроможності мають горизонтальні злиття та/або поглинання.

Як бачимо більшість науковців при управлінні власним капіталом зосереджувалися виключно на капіталізації. Важливість проблеми збільшення капіталізації банківської системи визначається дією наступних факторів [8, с. 43]:

– по-перше, достатній обсяг власного капіталу є необхідною умовою успішного виконання банками своєї посередницької функції у перерозподілі грошових ресурсів, ефективного кредитування виробничого процесу та просування товарів і послуг на ринок;

– по-друге, рівень капіталізації визначає довіру до банківської системи з боку клієнтів, а відтак є однією із головних умов підтримання її фінансової стабільності;

– по-третє, достатня капіталізація банку є необхідним елементом у системі заходів щодо забезпечення його конкурентоспроможності на ринку.

Хоча наукові доробки за даним напрямом є доволі суттєвими, проте зміна економічної ситуації породжує нові проблеми недостатнього рівня капіталізації банків та потреби вдосконалення регулювання цих процесів в Україні. Крім того іншим напрямом підвищення ефективності управління власним капіталом приділено недостатньо уваги.

На основі проведених у другому розділі даної магістерської роботи досліджень, а також враховуючи результати визначення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк», доцільно виокремити такі напрямки її підвищення, рис. 3.2.

1. Оптимізація структури власного капіталу.

При аналізі формування власного капіталу встановлено, що структура власного капіталу комерційних банків України в цілому та ПАТ КБ «ПриватБанк» виявилася неоптимальною, оскільки в складі власних фінансових є значна частка непокритого збитку, а певна зростаюча тенденція нарощення капіталізації банків досягається виключно за рахунок значного рівня статутного капіталу, що станом на 01.11.2023 року перевищує власний капітал в цілому по банківській системі у 1,24 рази, а у ПАТ КБ «ПриватБанк» - аж у 3,56 рази.

Тому ми погоджуємося з думкою О. А. Коваль, І. Р. Прищенко [38], які також досліджували проблеми і перспективи розвитку власної ресурсної бази комерційних банків в Україні, що така власного капіталу структура повинна бути першочергово вирівняна за рахунок системи певних заходів капіталу. Основними серед яких науковцями виділено наступні:

1) нарощення власних ресурсів за рахунок повного покриття непокритого негативного підсумку попередніх періодів та формування нерозподіленого прибутку. З метою реалізації даного напрямку першочерговим є забезпечення зростання рівня прибутковості діяльності банку, що потребує злагодженої роботи менеджменту власним капіталом із кредитним та іншими комітетами.

Оптимізація структури власного капіталу

- нарощення власних ресурсів за рахунок повного покриття непокритого негативного підсумку попередніх періодів та формування нерозподіленого прибутку;
- вдосконалення діяльності у галузі формування резервних фондів задля захисту від ймовірних небезпек у діяльності та формування високого рівня фінансової безпеки;
- розвиток системи фінансового контролінгу з метою виявлення помилок, відхилень та ліквідації чи нівелювання ризиків у режимі реального часу.

Збалансованість темпів зростання зобов'язань, ризикових активів і власного капіталу банку

- впровадження системи моніторингу темпів росту і структури ризикових активів, зобов'язань, величини власного капіталу, а також якості кредитного портфеля;
- нарощення обсягів кредитування без відповідного зростання власного капіталу та збільшення ліквідних активів;
- виключення при підрахунку величини власного капіталу будь-яких вкладень банку, незалежно від суми або відсотку частки.

Підвищення капіталізації

- збільшення обсягу капіталу за рахунок розміщення акцій власної емісії;
- підвищення ринкової вартості акцій;
- збільшення капіталу банків за рахунок субординованого боргу (шляхом випуску депозитних сертифікатів, банківських облігацій та єврооблігацій);
- збільшення капіталу банку за рахунок реінвестування нерозподіленого прибутку;
- підвищення рівня адекватності капіталу банку через консолідацію банківської системи (злиття, приєднання, реорганізацію тощо);
- створення привабливих фінансових та податкових умов для стимулювання інвестицій у банківський сектор;
- удосконалення податкового законодавства з метою введення норм, що дозволяють банкам зменшувати оподатковуваний прибуток на суму коштів, яка спрямовується на нарощування капіталізації.

Підвищення регуляторних функцій Національного банку

- вдосконалення відповідної законодавчо-нормативної бази;
- сприянням концентрації капіталу у банківській сфері шляхом злиття та поглинання банківських установ.

Продовження реалізації всіх аспектів Базельської угоди з урахуванням досвіду інших провідних країн України

здійснити перехід банківської системи України на стандарти Базель III та Базель IV щодо здійснення банківської діяльності загалом та формування капіталу банків зокрема

Рисунок 3.2 – Напрями вдосконалення управління власним капіталом комерційних банків

2) вдосконалення діяльності у галузі формування резервних фондів задля захисту від ймовірних небезпек у діяльності та формування високого рівня фінансової безпеки;

3) розвиток інвестиційної галузі функціонування, що забезпечить зростання рівня прибутковості роботи досліджуваного банку, а, відповідно, і нарощення власної ресурсної бази;

4) розвиток системи фінансового контролінгу з метою виявлення помилок, відхилень та ліквідації чи нівелювання ризиків у режимі реального часу.

2. Збалансованість темпів зростання зобов'язань, ризикових активів і власного капіталу банку.

Необхідність взаємозв'язку різних аспектів управління власним капіталом комерційного банку обґрунтована не тільки високим ризиком втрат при здійсненні банківської діяльності, а й тим, що окремі банки проводять агресивну кредитну політику без жорсткої ув'язки з процесом капіталізації.

З метою підвищення ефективності управління власним капіталом та підвищення фінансової стійкості банку необхідним для комерційних банків є [8, с. 42-43]:

1) зменшення частки високоризикових активів;

2) впровадження системи моніторингу темпів росту і структури ризикових активів, зобов'язань, величини власного капіталу, а також якості кредитного портфеля, спрямовану на раннє виявлення проблем, що виникають у процесі управління власним капіталом, і що дозволить підвищити ефективність реалізації обраної банком стратегії розвитку;

3) заборона нарощення обсягів кредитування без відповідного зростання власного капіталу та збільшення ліквідних активів, що призведе до наступного:

– в банку з'явиться стимул пропорційного збільшення ліквідних активів, що зменшить рівень ризику активних операцій, у тому числі через оптимізацію структури активів з точки зору їх прибутковості;

– завчасно спрацює «сигнал тривоги» для раннього виявлення проблем у діяльності банку, коли ще його офіційні нормативи знаходяться в межах допустимого значення;

– комплексне управління власним капіталом, взаємозалежне з керуванням кредитним портфелем, посилить захисну функцію капіталу.

4) виключення при підрахунку величини власного капіталу будь-яких вкладень банку, незалежно від суми або відсотку частки, бо при вкладенні будь-якої суми коштів в іншу організацію завжди існує реальна небезпека їх втрати, що загрожує банку зменшенням реального власного капіталу.

3. Підвищення капіталізації

Як вважають науковці Ільчук П.Г., Коць О.О., Кудь А.О. [28] капіталізація – це процес збільшення обсягу капіталу банку за допомогою реінвестування отриманого прибутку, випуску акцій та інших цінних паперів, що забезпечує стабільне функціонування банку, підтримання його ліквідності та фінансової стійкості.

Особливістю капіталізації банків України є те, що вона відбувається в основному шляхом емісії та розміщення додаткових акцій, за рахунок чого формується статутний (акціонерний) капітал – це зовнішнє джерело нарощування власного капіталу. Проте, збільшення статутного капіталу може призвести до зниження прибутковості акцій, рівня їх котирувань на ринку, конфлікту інтересів акціонерів, та й термін додаткової емісії акцій може перевищити 6 місяців.

Проведений аналіз показав, що впродовж останніх років в банківській системі України відмічено тенденцію до скорочення загальної суми статутного капіталу в банківській системі України. У 2022 році, першому році війни, обсяг статутного капіталу в цілому по банківській системі скоротився на 15,63% порівняно з попереднім роком.

Основним внутрішнім джерелом нарощування власного капіталу банку прибуток. Проведений аналіз свідчить про недостатність цього внутрішнього джерела нарощування власного капіталу банків України, оскільки в складі

власного капіталу у більшості банків є непокритий збиток. Умовою зростання прибутку є використання у процесі банківської діяльності ефективного ризик-менеджменту.

Головними джерелами збільшення власного капіталу комерційного банку крім проведення додаткових емісій акцій, реінвестування прибутку, капіталізація дивідендів, є залучення коштів на умовах субординованого боргу.

Як наголошує в своєму дослідженні Целуйко О. І. [54] ще одним внутрішнім напрямом капіталізації вітчизняних банків є підвищення ринкової вартості акцій. Для цього українським банкам необхідно здійснювати систему заходів із забезпечення формування і зміцнення позитивної репутації банку, шляхом інформаційної відкритості; здійснювати стабільну дивідендну політику; використовувати у процесі діяльності міжнародний досвід ефективного ризик-менеджменту.

Крім наведених внутрішніх та зовнішніх джерел нарощення власного капіталу Ільчук П.Г., Коць О.О., Кудь А.О. [28] пропонують застосовувати ще й такі заходи:

- підвищення рівня адекватності капіталу банку через консолідацію банківської системи (злиття, приєднання, реорганізацію тощо);
- створення привабливих фінансових та податкових умов для стимулювання інвестицій у банківський сектор.

Для підвищення достатності капіталу банківських установ в Україні фінансові експерти та науковці рекомендують ще й наступні кроки [55]:

- залучення капіталу іноземних інвесторів у банківський сектор;
- реформування корпоративної стратегії, особливо в частині надання банківських послуг для отримання більшого прибутку;
- збільшення капіталу банку за рахунок додаткових коштів власників та емітентів банку;
- вихід банків на первинний та вторинний ринок цінних паперів [48];
- сприяти консолідації слабких банків із провідними банками, що діють в Україні, через механізм реструктуризації (через злиття чи поглинання, це

покращить репутацію банківського сектору в цілому, збільшить кількість та вартість послуг тощо);

- продовжувати реалізовувати всі аспекти Базельської угоди з урахуванням досвіду інших провідних країн.

Для вирішення проблеми підвищення рівня капіталу банківських установ на регіональному й загальнодержавному рівнях на думку Сиви О.Ю. [23] було б доцільним удосконалення податкового законодавства з метою введення норм, що дозволяють банкам зменшувати оподатковуваний прибуток на суму коштів, яка спрямовується на нарощування капіталізації.

4. Підвищення регуляторних функції Національного банку України в процесі управління власним капіталом.

Цього можна досягти шляхом вдосконалення відповідної законодавчо-нормативної бази та сприянням концентрації капіталу у банківській сфері шляхом злиття та поглинання банківських установ [53].

Реверчук С.К [8, с. 42-43] вважає, що для цього необхідно на нормативному та законодавчому рівні врегулювати вимоги до:

- капіталізації банківських установ;
- внутрішніх резервів банківської системи (створення банківських об'єднань, груп, консорціумного кредитування);
- нарощування прибутку банків; зменшення витрат вітчизняних комерційних банків;
- випуску фінансових інструментів капіталізації банків (деPOSITНИХ сертифікатів, облігацій, єврооблігацій, привілейованих акцій);
- збільшення капіталу державних банків або їх корпоратизації;
- створення ресурсної бази для нарощування інвестицій у фінансові інструменти банківської системи;
- збалансованості та стабільності дивідендної політики;
- злиття та поглинання (проте цей напрям потрібно застосовувати обережно та зважено, не допускаючи процесів монополізації у банківському секторі).

5. Продовження реалізації всіх аспектів Базельської угоди з урахуванням досвіду інших провідних країн.

Для цього необхідно здійснити перехід банківської системи України на стандарти Базель III щодо здійснення банківської діяльності загалом та формування капіталу банків зокрема.

Базель III значно посилює вимоги до структури й якості капіталу банку: вводяться нові мінімальні вимоги до достатності капіталу першого рівня і його складової частини – базового капіталу, а також відбувається поступове припинення визнання в капіталі гібридних інструментів та уточнюється список регулятивних вирахувань з капіталу [56, с. 48]

Базель III є новітнім у частині стандартів капіталу, підходів до визначення складу і нормативних вимоги капіталу. Основні зміни в розрахунку капіталу (перший компонент Базель II) спрямовані на збільшення мінімальних вимог до капіталу і покращення його структури, зокрема до його складу включається капітал 1 рівня (базовий капітал 1 рівня + додатковий капітал 1 рівня) і капітал 2 рівня (не менше 8% величини ризиків), причому кожен з цих рівнів має власне призначення [57, с. 2-3].

Капітал 1 рівня (не менше 6% величини ризиків) необхідний для підтримки нормального функціонування банку і покриття втрат у момент їх виникнення. У складі капіталу 1 рівня повинен переважати базовий капітал 1 рівня (не менше 4,5%).

Додатковий капітал 1 рівня складається з інструментів, якість яких нижча, ніж у простих акцій і їх еквівалентів.

Капітал 2 рівня необхідний для забезпечення покриття збитків при ліквідації банку, тому вимоги до якості його компонентів ще нижче.

Зараз світові фінансові установи активно запроваджують схвалений у грудні 2017 року Базель IV. Це збірник пропозицій та стандартів, який повинен забезпечити ефективну імплементацію рекомендацій Базеля III. Вони будуть запроваджуватись з 1 січня 2022 року по 1 січня 2027 року [58].

Базель IV передбачає, наприклад, оновлення та уніфікацію способів обчислення нормативів капіталу. Це дасть можливість порівнювати показники банків по всьому світі. Вимоги до капіталу, кредитного, операційного та інших ризиків, передбачені Базелем IV, істотно вплинуть на стратегії банків та їх бізнес-моделі, тому кроки по ефективній реалізації нових норм повинні бути якнайшвидше інтегровані у стратегії кредитних установ [59; 60].

Сукупний ефект цих заходів, безумовно, сприятиме відновленню довіри до банківської системи та підвищенню надійності української банківської системи, а також підвищить конкурентоспроможність вітчизняних банків на світових фінансових ринках та забезпечить фінансову стабільність національної економіки.

Висновки до розділу 3

1. Запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності управління власним капіталом банку на основі визначення інтегрального таксономічного показника розвитку. Перевагою запропонованого методу є оперативність здійснення процедури аналізу, що дає змогу досить швидко оцінити рівень розвитку комерційного банку з урахуванням впливу як позитивних показників (стимуляторів), так і негативних показників (дестимуляторів). Застосування методу таксономічного аналізу дозволило узагальнити 5 відносних коефіцієнтів, які характеризують різні аспекти ефективності управління: дотримання умов НБУ, ефективність використання капіталу, структуру формування банківських ресурсів, і отримати інтегральний показник розвитку.

Проведений аналіз показав, що тренд сталості розвитку ПАТ КБ «ПриватБанк» в цілому був висхідним завдяки позитивній динаміці факторів-стимуляторів. Найкращих результатів в управлінні власним капіталом було досягнуто в 2021 р., однак вже в наступному 2022 р. значення показника таксономії наближалось до нуля, що говорить про неефективне управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом даного періоду.

2. Вдосконалення процесу управління власним капіталом необхідно здійснювати як шляхом вдосконалення банківського законодавства на макрорівні, так і на мікрорівні. Важливим кроком щодо оптимізації структури капіталу є нарощення власних ресурсів за рахунок повного покриття непокритого негативного підсумку попередніх періодів та формування нерозподіленого прибутку та вдосконалення діяльності у галузі формування резервних фондів. Підвищення капіталізації банківської системи також сприятиме зростанню її конкурентоспроможності та опосередковано удосконалисть організаційну структуру банківської системи шляхом консолідації банківського капіталу. Крім того необхідно продовжувати реалізацію всіх аспектів Базельської угоди з урахуванням досвіду інших провідних країн.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних засад, практики та проблематики оцінювання та управління власним капіталом як складової частини фінансових ресурсів банку дало змогу сформулювати низку узагальнень, висновків та пропозицій.

1. Проаналізовано та узагальнено основні підходи до визначення поняття власний капітал комерційного банку, який виступає основою для започаткування і продовження господарської діяльності будь-якої банківської установи. Його слід розглядати як грошові кошти, що внесені акціонерами, а також кошти утворені в процесі діяльності банку, з метою забезпечення його економічної самостійності й фінансової стійкості.

Найголовнішими та визначальними функціями власного капіталу є захисна, оперативна та регулятивна. Визначена сутність та функції власного капіталу дають змогу зробити висновок, що капітал комерційного банку є динамічним, функціональним утворенням, що забезпечує поточну банківську діяльність від початку його утворення. Своєю функціональністю банківський капітал забезпечує збереження довіри до банків з боку населення, а здійснення поточних та стратегічних функцій реалізує фінансову стійкість банківської системи.

2. Встановлено, що в банківській практиці використовується три способи обчислення вартості власного капіталу банківських установ, а саме балансовий, ринковий та регулюючих бухгалтерських процедур, кожен з методів них має свої переваги та недоліки. Проте визначення реальної величину капіталу здійснюється за величиною регулятивного капіталу, який є одним з найважливіших показників діяльності комерційного банку та основою для розрахунку більшості економічних нормативів.

При оцінці достатності власного капіталу визначають також норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) та норматив достатності основного капіталу (Н3). Кожного із яких потрібно дотримуватись для

забезпечення стабільної діяльності банків та як наслідок банківського сектору в цілому. Поряд з нормативами комерційні банки повинні ще й додатково формувати 4 буфери капіталу: консервації капіталу, контрциклічний буфер, системної важливості та буфер захисту від системного ризику.

Крім того, аналіз достатності капіталу банку доцільно розширити показниками фінансової стійкості, які базуються на достатності банківського капіталу, і дають змогу провести ґрунтовніше оцінювання власного капіталу банківської установи.

3. На основі аналізу капіталу банківської системи України встановлено, що головним джерелом ресурсів комерційних банків є банківські зобов'язання, тобто залучені та запозичені кошти, які становлять близько 88 % загального обсягу банківських ресурсів, що в цілому відповідає світовій банківській практиці. Рівень капіталізації банківської системи коливається в межах 9-13%. Виявлено, що зростання ресурсної бази українських банків в більшій мірі зумовлене нарощенням зобов'язань, а проведений аналіз формування власного капіталу комерційних банків дав змогу оцінити, що особливістю банків України є значний обсяг статутного капіталу, який значно перевищує величину власного капіталу. Протягом всього аналізованого періоду в складі власного капіталу був наявний непокритий збиток, який займав його вагому частину. Проте щороку, навіть і в перший рік війни, його величина в банківській системі скорочувалася. А результати аналізу динаміки регулятивного капіталу та інших нормативів свідчать про належний рівень капіталізації банківської системи.

4. На основі аналізу стану та динаміки власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк" відмічено стрибкоподібну тенденцію до зміни обсягу власного капіталу банку, тобто на кінець 2020 року його обсяг скоротився на 1704 млн.грн. до суми 52825 млн. грн., а на кінець 2021 року в результаті скорочення накопиченого дефіциту та зростання резервних фондів величина власного капіталу зросла до 13790 млн. грн. У наступному 2022 році відбулося скорочення власних ресурсів на 8772 млн.грн., що є негативним для банку та

свідчить про зниження рівня капіталізації банківської установи, а також вплине на зниження рівня фінансової стійкості та надійності ПАТ КБ "ПриватБанк".

Структура капіталу банку представлена статутним капіталом, резервами і накопиченим дефіцитом, при цьому резервні фонди мають зростаючий тренд, а накопичений дефіцит – спадний тренд, а статутний капітал залишається на рівні 206060 млн. грн. Розмір власного капіталу в аналізованому періоді є меншим за статутний капітал, що пояснюється значними збитками досліджуваного банку в попередні періоди. Величина складових регуляторного капіталу як і сам капітал щорічно зростає, що свідчить про те, що в майбутньому банк зможе покрити неочікувані збитки та підтримати безперервну діяльність.

5. Аналіз достатності власного капіталу ПАТ КБ "ПриватБанк" показав, що рівень забезпеченості банку регулятивним капіталом є достатньо високим: впродовж аналізованого періоду нормативи капіталу банку (Н1, Н2 та Н3) з помітним запасом перевищували встановлені НБУ граничні значення. Хоча за досліджуваний період відмічено зростання регулятивного капіталу на 2067 млн. грн, проте відбулося зниження його рівня достатності на 3,59%, що характеризує перевищення темпів зростання активів зважених за ступенем ризику над зростанням регулятивного капіталу.

Крім того аналіз достатності капіталу за показниками достатності показав значний рівень залежності АТ КБ «ПриватБанк» від залучених і позичених коштів та невисоку фінансову стійкість, що зумовлено недостатнім рівнем власного капіталу у порівнянні із зобов'язаннями. Крім того більшість показників достатності мають тенденцію до погіршення, що є негативним для діяльності банку, свідчить про погіршення рівня достатності капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк».

6. Запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності управління власним капіталом банку на основі визначення інтегрального таксономічного показника розвитку. Перевагою запропонованого методу є оперативність здійснення процедури аналізу, що дає змогу досить швидко оцінити рівень розвитку комерційного банку з урахуванням впливу як позитивних показників

(стимуляторів), так і негативних показників (дестимуляторів). Застосування методу таксономічного аналізу дозволило узагальнити 5 відносних коефіцієнтів, які характеризують різні аспекти ефективності управління: дотримання умов НБУ, ефективність використання капіталу, структуру формування банківських ресурсів, і отримати інтегральний показник розвитку.

Проведений аналіз показав, що тренд сталості розвитку ПАТ КБ «ПриватБанк» в цілому був висхідним завдяки позитивній динаміці факторів-стимуляторів. Найкращих результатів в управлінні власним капіталом було досягнуто в 2021 р., однак вже в наступному 2022 р. значення показника таксономії наближалось до нуля, що говорить про неефективне управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом даного періоду.

7. Вдосконалення процесу управління власним капіталом необхідно здійснювати як шляхом вдосконалення банківського законодавства на макрорівні, так і на мікрорівні. Важливим кроком щодо оптимізації структури капіталу є нарощення власних ресурсів за рахунок повного покриття непокритого негативного підсумку попередніх періодів та формування нерозподіленого прибутку та вдосконалення діяльності у галузі формування резервних фондів. Вирішення проблеми адекватності та достатності власного капіталу банків може бути досягнуто за рахунок наступних кардинальних змін загальноекономічних факторів: суттєвої зміни рівня корпоративного управління; створення привабливих податкових та фінансових умов для інвестицій у банківський сектор економіки; зниження рівня діючих в Україні ризиків. Підвищення капіталізації банківської системи також сприятиме зростанню її конкурентоспроможності та опосередковано удосконалить організаційну структуру банківської системи шляхом консолідації банківського капіталу.

У цих умовах важливим завданням державного регулювання та управління банківською діяльністю є вдосконалення відповідної законодавчо-нормативної бази та сприяння концентрації капіталу у банківській сфері шляхом злиття та поглинання банківських установ. Крім того необхідно продовжувати реалізацію всіх аспектів Базельської угоди з урахуванням досвіду інших провідних країн.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА

1. Алескерова Ю.В., Сідак О.М. Управління капіталом страхових компаній. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 18. С. 300-306.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 N 2121-III (поточна редакція від 29.07.2023) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Орехова К. В., Костюков О. А. Сутність власних фінансових ресурсів банку та особливості їх формування в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2019. № 18. С. 124–129.
4. Гайдаржийська О. М., Щепіна Т. Г., Отрошко В. П. Практичні основи аналізу та оцінки капіталу банку. *Молодий вчений*. 2017. № 7. С. 416-421 . URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_7_95.
5. Островська Н.С., Швець О.Ю. Капіталізація банківської системи: сучасний стан та перспективи у трансформаційних умовах розвитку економіки України. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 21. С. 145–150.
6. Солошенко В. В. Волохата В. Є. Економічна сутність банківського капіталу. *Молодий вчений*. 2017. № 1. С. 701-704. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_1_170.
7. Лисенок О. В. Удосконалення сутності та класифікації власного капіталу банку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. Вип. 1 (224). С. 24–30. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ea787795-5f75-4807-80e6-6f7f8de375d2/content>
8. Реверчук С.К. Проблеми і перспективи розвитку власного капіталу банків в Україні. *Економічні студії*. 2018. № 2 (20). С. 41-45. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/533718.pdf>
9. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Оцінка достатності капіталу вітчизняних банків як запорука їх надійності. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9050>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.73

10. Журавльова Т.О., Макаренко Ю.П., Турова Л.Л., Сірко А.Ю. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32011/1/fmb_20.PDF
11. Банківський менеджмент : навчальний посібник. Зянько В. В., Б22 Єпіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М. 3-тє вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 170 с.
12. Фостяк В.В. Функції банківського капіталу в забезпеченні розвитку банківської системи України. URL: [file:///C:/Users/lesya/Downloads/funktsiyi-bankivskogo-kapitalu-v-zabezpechenni-rozvitku-bankivskoyi-sistemi-ukrayini%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/lesya/Downloads/funktsiyi-bankivskogo-kapitalu-v-zabezpechenni-rozvitku-bankivskoyi-sistemi-ukrayini%20(3).pdf)
13. Безвух С. В., Штойко Т. О. Методичні підходи до оцінки вартості власного капіталу банку. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика* : зб. наук. пр. молодих вчених та студентів / редкол.: Н. А.Хрущ [та ін.]. Хмельницький : ХНУ, 2018. Т. 1. С. 102-104. URI: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/6557>
14. Криховецька, З., & Кохан, І. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10>
15. Гладких Д.М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С. 327–333. URL: https://www.businessinform.net/article/?year=2021&abstract=2021_5_0_327_333
16. Гайдай В. Економічна сутність банківського капіталу. *Економічний аналіз*. Випуск 7. С. 137-140. URL: https://econa.at.ua/Vypusk_7/gayday.pdf
17. Криклій А. С., Боровікова М. О. Банківський капітал: соціально-економічна сутність та структура. *Інвестиції: практика та досвід*. № 11. С. 9-12. URL: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2009_11_5.
18. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

19. Операції банків з формування власного капіталу. Державний університет «Житомирська політехніка». Освітній портал. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=109965>

20. Криклій О. А., Лор А. К. Достатність капіталу банку : фактори впливу та зовнішній механізм забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105- 2020.12.73.

21. Верховна Рада пом'якшила вимоги до мінімального капіталу банків з 500 до 200 млн грн. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/verhovna-rada-pomyakshila-vimogi-do-minimalnogo-kapitalu-bankiv-z-500-do-200-mln-grn>

22. Постанова «Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні» № 276 від 15.07.2015 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.

23. Сова О. Ю. Роль достатності капіталу банків у зміцненні банківського нагляду. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № (3) 55. С. 48–55. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-55-48-55>

24. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова правління НБУ від 24 березня 2020 року №37. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24032020_37.

25. Національний банк України: офіційний сайт. Національний банк відтермінував формування банками буферів капіталу. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vidterminuvav-formuvannya-bankami-buferivkapitalu>.

26. Аналіз банківської діяльності: навч. посібник. уклад. Н.О. Станіславчук. Умань: Візаві, 2018. 191 с.

27. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2018. 485 с.

28. Ільчук П. Г., Коць О. О., Кудь А. О. Теоретичне трактування категорій «капітал» та «капіталізація» у банківській діяльності. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50(2). С. 125-131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bzes_2020_50\(2\)__26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bzes_2020_50(2)__26).

29. Національний банк України: офіційний сайт. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/en/statistic/supervision-statist>
30. Масюк Ю. В., Самойленко І. О. Управління структурою капіталу банку. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 715-718. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_168.
31. Національний банк України: офіційний сайт. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/OSB_bank_2023-11-01.xlsx
32. Бойко С. В. Формування ресурсів банківської установи в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. С. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-54>.
33. Глущенко Я., Корогодова О., Моїсеєнко Т., Сосновська О., Черненко Н. Фактори консолідації капіталу в банківському секторі в умовах індустрії 4.0 та COVID-19. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 3. С. 4–14.
34. Макаренко Ю. П., Тригуб А. В. Сучасний стан та шляхи удосконалення банківського регулювання та нагляду. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 12. С. 62-67.
35. Національний банк України: офіційний сайт. Значення економічних нормативів в цілому по системі. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>.
36. ПриватБанк. Фінансова звітність URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
37. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/>
38. Коваль О. А., Прищенко І. Р. Управління власним капіталом банку. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8367>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.89
39. Ларікова Т.В. Оцінка достатності регулятивного капіталу банків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*.

Вип. 1. С. 173-183. URL: https://library.ztu.edu.ua/ecopies/Zbirnyk/Problems_%20accounting_1_28/173.pdf

40. Дроботя Я. А. Управління капіталом комерційного банку. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-9>

41. Зінковська Я.В. Актуальні аспекти управління капіталом комерційного банку. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91500/08-Zinkovska.pdf?%20sequence%20=1>

42. Чорна О. М. Оцінка ефективності управління власним капіталом фінансово-кредитного інституту (на прикладі банку). *Академічний огляд*. №2 (37). С. 88-93. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/11.pdf>

43. Фостяк В. В. Теоретико-методичні підходи до аналізу власного капіталу банків України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Вип. 1. - С. 303-313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2013_1_40.

44. Romashko O., Zapukhliak I., Krykhivska N., Farat O., & Kalynovskyu A.. Commercial banking performance as prerequisite for business development. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. № 3(38). С. 25-34. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i38.237416>

45. Лемещенко Н.М. Моделювання сталого розвитку сільськогосподарських підприємств за допомогою таксономічного аналізу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20 (2). С. 83-88.

46. Криховецька З. М., Щипайло С. І., Кропельницька С. О. Таксономічний аналіз фінансового потенціалу розвитку підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 90–97. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.11.90](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.11.90)

47. Кубах Т., Койло В., Єфіменко А. Використання таксономічного аналізу при оцінці ліквідності банку. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2023. № 2(48). С. 38-49. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.2.48.2023.492>

48. Baranovskyi O. I., Korytko M., Barylyuk M. Використання методу таксономії для оцінки рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Financial*

and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2018. № 1(24). С. 4–14. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i24.127799>

49. Вдовенко Л.О., Черненко О.С. Високий рівень капіталізації – основа зміцнення банківської системи України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 84-96.

50. Сабат В.Б. Капіталізація банків та напрями її підвищення. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення* : матеріали Наукової конференції студентів. Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2020. 316 с. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/2020.08.22_STUD._ZBIRNIK_2020_RIK.pdf#page=114

51. Achkasova S. Using the decision-making technology in organization of compliance in the sphere of accumulated pension provision. *Technology Audit and Production Reserves*. 2020. № 5(4(55)). С. 29–37. DOI:<https://doi.org/10.15587/2706-5448.2020.209051>

52. Ачкасова С. А., Дмитрієнко О. А. Оцінювання ефективності використання інструментів управління власним капіталом банку для забезпечення конкурентоспроможності. *Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеко-орієнтованого управління в умовах глобалізації*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 17–18 листоп. 2022 р. : тези доп. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Харків. міськрада, Ін-т конкурент. розвідки (Німеччина) [та ін. ; організац. ком.: Т. В. Момот та ін.]. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. С. 16-18.

53. Грудзевич У.Я. Удосконалення регулювання капіталу банків України на сучасному етапі. *Вісник університету банківської справи*. 2019. №2. С. 67-72.

54. Целуйко О. І. Механізми державного регулювання ринкової капіталізації банківської системи. *Право та державне регулювання*. 2021. №2. С. 184-191. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.2.28>

55. Ральф де Хаас. Майбутнє фінансового сектору в післявоєнній Україні. 04.01.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/5/695722/>

56. Вербинська М. О. Базель III як реформа підходів до регулювання банківської системи. *Вчені записки університету «КРОК»*. Серія : Економіка. - 2017. Вип. 45. С. 43-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2017_45_9.

57. Чуб О.О. Перспективи впровадження Базель III в умовах фінансової глобалізації. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i12.28785>

58. Базельський пріоритет. URL: <https://banksrating.com.ua/analytics/bazelskij-prioritet/>.

59. Блащук-Дев'яткіна Н., Себестянович І. Базельський комітет та його роль в регулюванні банківської діяльності. *Молодий вчений*. 2020. № 4 (80). 286-289. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-59>.

60. Бондаренко Л. П., Мороз Н. В. Впровадження буферів капіталу як інструментів макропруденційного регулювання українського банківського сектору. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8657>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.93

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибуток мінус збиток від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів (Збитки мінус прибуток)/прибуток мінус збиток від переоцінки іноземної валюти		3 103	2 589
Прибуток мінус збиток від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибуток мінус збиток(збитки мінус прибуток) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збиток(прибуток) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нерезалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління.

В. В. Ярошенко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296
Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.			
			
Г. Бьош Голова Правління	Г. Ю. Самаріна Заступник Голови Правління (з питань фінансів)	В. В. Ярмоленко Головний бухгалтер	

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від пересілки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від пересілки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г.Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Бібліографічна довідка

Тема магістерської роботи: «Особливості оцінювання та управління власним капіталом банку».

Обсяг пояснюючої записки 71 сторінка.

Кількість рисунків 16 шт.

Кількість таблиць 16 шт.

Кількість додатків 1 шт. на 4 сторінках.

Графічний матеріал (слайди) 9 шт.

Слайд 1 - Характеристики власного капіталу комерційного банку

Слайд 2 - Способи оцінювання власного капіталу банківських установ

Слайд 3 - Рівень капіталізації банківської системи України в 2020-2023 роках. Динаміка власного капіталу та зобов'язань банківської системи України в 2020-2023 роках

Слайд 4 - Динаміка регулятивного та власного капіталів банків України за 2020-2023 роки. Динаміка нормативів капіталу комерційних банків України за 2020-2023 роки

Слайд 5 - Динаміка та структура складових банківських ресурсів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. Динаміка власного капіталу та регулятивного капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Слайд 6 - Динаміка нормативів капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр. Динаміка показників достатності капіталу ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 рр.

Слайд 7 - Алгоритм формування інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом комерційного банку

Слайд 8 - Часткові показники ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки. Значення інтегрального таксономічного показника оцінки ефективності управління власним капіталом ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки

Слайд 9 - Напрями вдосконалення управління власним капіталом комерційних банків